

ΕΤΟΣ Α'. ΤΕΥΧ. Δ'. ΕΝ ΜΙΤΥΛΗΝΗ. 31 ΙΟΥΛΙΟΥ 1879.

Ἄλλ' ἔστι χαλεπὸν λέγειν περὶ ὅτουσιν
ἡμῶν, ὡς οὐ γρή μανθάνειν πάντα
οὐκ ἐπίσσομαι ἀγαθὸν δοκεῖ εἶναι. Πλά-
των Λάγ. 182. Ε.

ΠΡΑΙΟΛΟΓΙΑ.

Πολίτευμα τῆς ἀρχαίας Σμύρνης.

Περὶ τοῦ εἶδους τοῦ πολιτεύματος τῆς ἀρχαίας Σμύρνης μόλις παρεδόθη ἡμῖν τι ὑπὸ τῶν παλαιῶν. Δυναμέθα ὁμῶς νὰ εἰκόσωμεν, ὅτι ὑπῆρξε τὸ αὐτὸ ἡ ὅμοιον μὲ τὰ τῶν ἄλλων Αἰολίδων πόλεων. Καθὼς λοιπὸν ἡ Κύμη εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἐκυβερνάτο ὑπὸ βασιλέων, οὕτω καὶ ἐν Σμύρῃ δικαίῳ τῷ λόγῳ δυναμέθα νὰ κρίνωμεν, ὅτι ὑπῆρξαν βασιλεῖς καὶ δὲν ἐμποδίζει τι ν' ἀναφέρωμεν μεταξύ αὐτῶν τὸν κτίστην αὐτῆς Θεσέα, ὅστις καὶ αὐτὸς κατήγετο ἐκ βασιλικῆς

γένους, καὶ (κατὰ τὸν Ψευδοηρόδ. περὶ τῆς Ὀμήρου βιοτ. Κεφ. β'). ἦν τῶν τῆν Κύμην κτισάντων ἐν τοῖς πρώτοις Θεσσαλῶν... καὶ κάρτα εὖ ἔχων τοῦ βίου.

Μετὰ τὴν κατάληψιν δὲ τῶν Κολοφώνιων ἐξ ἀνάγκης πρέπει ν' ἀπέκλινεν ὀλίγον πρὸς τὸ τῆς Κολοφῶνος. Καὶ τῶντι οἱ Κολοφῶνιοι πρῶτα μετέλλαξαν τὴν βασιλείαν μὲ τὴν Τιμοκρατίαν· καὶ δι' αὐτὴν δὲ τὴν θέσιν τῆς πόλεως καὶ διὰ τὸν χαρακτῆρα τῶν Ἰώνων ὁ δῆμος καθ' ἡμέραν ἐγένετο ἰσχυρότερος. Τὸ αὐτὸ ἀναμφιβόλως συνέβη καὶ ἐν Σμύρῃ. Βεβαιούται δὲ ἡ γνώμη αὕτη ὑπὸ τοῦ Θεόγνιδος, ὅστις ὦν καὶ αὐτὸς εἷς τῶν ἀρίστων, ἀποδίδει τὴν ἀθλιότητα καὶ τὸν ὀλεθρον τῆς Σμύρνης εἰς τὴν ἀχαλίνωτον ἀκολασίαν καὶ ὕβριν τοῦ δήμου (ἴδε Ἐλεγ. στιχ. 1103—5 ἐκδόσ. Berg). Ὅτι ὁμως συνέβη εἰς ἄλλας πόλεις κατ' αὐτὸν σχεδὸν τὸν καιρὸν, εἷς τις δηλ. ὠφελούμενος ἀπὸ τὰς ἐριδας καὶ διχονοίας νὰ γίνῃ τύραννος, τοῦτο εἰς τὴν Σμύρῃ φαίνεται, ὅτι δὲν συνέβη πώποτε. Καὶ εἶνε πολὺ πιθανόν, ὅτι ἡ ὑπὸ τῶν Λυδῶν ἄλωσις αὐτῆς ἐγένε, καθ' ὃν καιρὸν ὑπῆρχον διχόνοιαι μεταξὺ τῶν φατριῶν τῆς πόλεως.

Κτισθείσης δὲ τῆς νέας Σμύρνης διετηρήθη τὸ αὐτὸ σχῆμα τοῦ πολιτεύματος, ἡ δημοκρατία. Διότι εἰς τὴν γενομένην τῷ 244 Π.Χ. συνθήκῃ μὲ τοὺς Μάγνητας ἀναφέρεται ῥητῶς, ὅτι Σέλευκος ὁ Καλλίνικος ἐβεβαίωσε τῷ δήμῳ τὴν αὐτονομίαν καὶ δημοκρατίαν. Εἰς τοῦτο λοιπὸν τὸ πολίτευμα ἀπαντῶμεν τὰς αὐτὰς ἀρχάς, τὰς ὁποίας καὶ εἰς τὰ ἄλλα. Ἄν καὶ γίνεται δὲ μνεῖα αὐτῶν ἀπὸ τούτου μόνον τοῦ χρόνου, εἶνε ὁμως τοῦ κόπου ἀντάξιον ν' ἀπαριθμῶμεν τὰ ὀνόματα καὶ ἔργα αὐτῶν· διότι κατὰ μέγθ μέρους ἀναφέρονται καὶ εἰς τοὺς ἀρχαιοτέρους χρόνους

Καὶ τὸν μὲν πρῶτον τόπον κατεῖχον, καθὼς εἰς τὴν Πέργαμον καὶ Φώκαιαν, οἱ Στρατηγοί, οἱ ὅποιοι συχνότατα ἀπαντῶνται εἰς ἐπιγραφὰς καὶ νομίσματα (τούτων πεντήκοντα σχεδὸν ὀνόματα δύναται νὰ συλλέξῃ τις ἐκ τῶν νομισμάτων παρὰ τῷ Mionnet Descript. des médailles, ὅθεν συνάγεται, ὅτι ἦσαν ἐπώνυμοι). Ἐξετέλουν δὲ χρῆν πολιτικά· διότι τὰ ψηφίσματα τοῦ λαοῦ ἐγένοντο στρατηγῶν γνώμη, καθὼς καὶ εἰς τὴν ἀνωτέρω συνθήκῃ (Corp. Inscript. ὑπὸ Boeckh. 3137) ἔχομεν τὴν τυπικὴν φράσιν »ἔδοξε τῷ δήμῳ στρατηγῶν γνώμη»

Τούτων ὑπάρχουσι πολλὰ εἶδη, ἂν καὶ πόσα δὲν εἶνε γνωστόν. Καθὼς δὲ ἐν Ἀθήναις ἐπὶ Δημοσθένους, οὕτω καὶ ἐν Σμύρῃ, εὐρίσχομεν στρατηγὸν ἐπὶ τῶν ὀπλων ἢ στρατηγοῦντα τῶν ὀπλων ἢ ἀπλῶς τὸν ἐπὶ τῶν ὀπλων, εἵτινες, ὡς φαίνεται, εἶχον στρατιωτικὰ χρῆν. Προσέτι ἐπίτροπον τῆς στρατηγίας, Curatorem. Ἄλλος παρ' αὐτὸν εἶνε ὁ Πομποῦτος στρατηγός, ὅστις προϊστάτο τῶν πεμπομένων πομπῶν. Ὁ δὲ στρατηγός ἐπὶ τῆς εἰρήνης εἶνε ἐξάπαντος ὁ αὐτός μὲ τὸν φύλακα τῆς εἰρήνης ἢ εἰρηναρχῆν, ἡγουν τὸν προϊστάμενον τῆς δημοσίας τάξεως καὶ τῆς τῶν βίων ἐξετάσεως ἢ τῆς τῶν ἠθῶν ἐπανορθώσεως.

Ἄρχοντες πολλὰ σπανίως ἀπαντῶνται. Ἄλλ' εἰς τὴν μνημονευθεῖσαν συνθήκῃ ἀναγινώσκεται »παρεκάλεσαν αὐτοὺς ὁ δῆμος παραδοῦναι τὰς κλειδας τῷ ἄρχοντι τῷ ἀποσταλέντι ὑπὸ τοῦ δήμου«. Καὶ ὁμως δυνατόν ν' ἀμφιβάλλῃ τις, ἂν οὗτος ἦνε ὠρισμένος τις ἄρχων. Ἐν ἄλλῃ ἐπιγραφῇ εὑρεται. »Ἀσκληπιῷ Παιήονι Διόγνητος Ἀπολλωνίου... ἄρχων καθιέρωσεν«. ἧτις ὁμως εἶνε νεωτέρα τοῦ Ἀδριανοῦ. Ἄν καὶ ὑπάρχουσι λοιπὸν εἰ ἄρ-

χοντες μετὰ τῶν στρατηγῶν, δὲν ἦτο ὁμῶς, ὡς φαίνεται, οὐσιῶδες τὸ ἀξίωμα αὐτῶν.

Οἱ Πρυτάνεις (Παράβ. Spanheim de Vesta et Prytanibus) ἐξεπλήρουν χρέη θρησκευτικὰ καὶ πολιτικά, καὶ ἀναφέρεται ποτὲ μὲν εἰς, ἄλλοτε δὲ πλείοτεροι. Τούτων εἰς ὠνομάζετο πρῶτος Πρύτανις, οἱ δὲ λοιποὶ οἱ περὶ πρύτανιν ἢ παραπρυτάνεις. Εἶχον πρυτανεῖον, ὡς αἱ ἐν Ἀθήναις πρυτάνεις, ὅπου οἱ τῆς Μαγνησίας πρέσβεις προσεκλήθησαν ἐπὶ ξενισμόν.

Ταμίαι. Οὗτοι προϊστάντο τῶν προσόδων ἱερῶν καὶ δημοσίων (C. I. 3137. Ὁ ταμίας τῶν ἱερῶν προσόδων «καὶ 3193» ὁ ταμίας τῆς πόλεως). Ἦσαν δὲ χειροτονητοί, καθὼς μαρτυρεῖ ἡ ἐπιγραφή (C. I. 3169). «Μάρκος ταμίας καὶ αἱ ξυνάργιστοντες αὐτῷ κατὰ τὴν τοῦ δήμου χειροτονίαν»

Ὡσαύτως ὑπῆρχε γραμματεὺς βουλῆς καὶ γραμματεὺς δήμου, ἀρχαὶ ἀπαντώμεναι καὶ εἰς ἄλλας πόλεις, τὰς Τράλλεις, ἴσως καὶ τὴν Ἐφεσον.

Μετὰ ταύτης τῆς ἀρχῆς πρέπει νὰ γείνη μνεῖα καὶ τῶν γραμματοφυλάκων, οἵτινες ἐφρόντιζον περὶ φυλακῆς τῶν δογμάτων τῆς γερουσίας καὶ τοῦ δήμου ἐν τῷ δημοσίῳ. (C. I. 3137).

Καὶ γυμνικὰ ἀρχαὶ εὐρίσκοντο ἐν Σμύρῃ, ὁ Εὐσταρχῶν ἢ ξυστάρχης καὶ ὁ ἀγωνοθέτης. Οὗτοι, ἂν ἀνῆκεν εἰς τοὺς γυμνικούς ἢ μουσικούς ἀγῶνας, εἶνε ἀμφίβολον.

Καθὼς δὲ παρὰ τοῖς Λακεδαιμονίοις, οὕτω καὶ παρὰ τοῖς Σμυρναίοις, ἦσαν παιδονόμοι, ἐπιτετραμμένοι τὴν τῶν ἡθῶν τῶν νέων ἐπιτήρησιν. Ἐτέρα ἀρχὴ βεβαίως ὄχι διάφορος, εἰς ἣν ἦτο ἐπιτετραμμένη ἡ ἐπιτήρησις τῶν ἡθῶν τῶν γυναικῶν καὶ παρθένων, ἦτο ὁ ἐπὶ τῆς εὐκοσμίας τῶν παρθένων, ἔχων ὁμοιότητα πρὸς τοὺς τῶν Ἀθηναίων γυναικονόμους

(ἴδ. Herrmann Slaatsalterth. §. 150. 5.). Εἰς ἐπιγραφὴν τινα ἀπαντᾶται καὶ ὁ καλούμενος Εὐποσιάρχης (C. I. 3385). Ἦ δὲ φροντὶς τῆς ἀγορᾶς ἦτο ἀφειμένη εἰς τοὺς ἀγορονόμους.

Οἱ Ἴππαρχοι ἀναφερόμενοι μετὰ τῶν ἀρχῶν εἶχον πιθανῶς στρατιωτικὰ χρέη (C. I. 3201).

Ἀσιάρχαι (Mionnet. III. 1400 Eckhel I. σ. 553) ἀπαντῶνται ἐν Σμύρῃ, πάντοτε μὲ προσθήκην Σμυρναίων. Δὲν εἶνε ὁμῶς ἴδιοι τῶν Σμυρναίων ἀρχοντες. Ἐπειδὴ τῶν Ῥωμαϊκῶν ἀρχῶν πλεῖστα ὀνόματα ὑπάρχουσι πρὸς αὐτοὺς καὶ μάλιστα ἀνθυπάτων (Mionnet III. 1121 καὶ ἀλλαχ.). Ὡς τοιαύτη δὲ πρέπει ν' ἀναφερθῆ καὶ ὁ Conventus juridicus.

Ὁ Δῆμος διηρεῖτο εἰς τρεῖς φυλάς (C. I. 3237), ὧν μία μὲν ἐκαλεῖτο Ἀμμωνίς, ἑτέρα δὲ Ἀρτεμισιάς (C. I. 3266). Τίνα δὲ καὶ πόσα ἦσαν τὰ ἔργα αὐτοῦ συνάγεται ἐκ τῆς ἀνωτέρω μνημονευθείσης συνθήκης. Ἐσυνθηκολόγει δηλ. μὲ ἄλλας πόλεις καὶ ἔπεμπε πρέσβεις· ἐπεμελεῖτο τὴν ἱερῶν καὶ ὑποδεχόμενος ἐξέλιζε τοὺς ξένους πρέσβεις. Ἐκτὸς τούτου ἐξέλεγε τὰς ἀρχὰς προεδρευούσης τῆς βουλῆς (ἴδ. Ἀριστείδ. Ἱερ. Λόγ. 4).

Βουλῆς μνεῖα γίνεται ἀπὸ τοῦ χρόνου τῆς συνθήκης μέχρι τῶν ἐσχάτων χρόνων τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους. Διαφέρει δὲ κατὰ τὴν γνώμην πολλῶν ταύτης ἡ Γερουσία (C. I. 3201. 3376. 3281. »Ἀποτεῖσει τῷ σεμνοτάτῳ συνεδρίῳ τῶν ἐν Σμύρῃ Γερόντων»), ἂν καὶ ἦνε δύσκολον ν' ἀποδειχθῆ εἰς τί συνίστατο ἡ διαφορά αὕτη. Ἐπὶ τῶν νομισμάτων πάντοτε εὐρίσκεται Ἱερὰ σύγκλητος (Mionnet III. 1179—1199, Suppl. VI. 4594—1618) ἢ Σεβαστὴ σύγκλητος (Mionnet III. 1224 καὶ ἐξ. Suppl. IV. 1631. καὶ ἐξ),

ἡ Ἴερὰ σύγκλητος καὶ ἐλευθέρα (Spanheim de usu et praestant. numm. σ. 569).

Θεὸς δὲ σύγκλητος (Mionnet. III. 1200 καὶ ἀλλαχ.) φαίνεται, ὅτι εἶνε ἡ τῶν Ῥωμαίων σύγκλητος. Παραβ. Eekhel. I. 2. σ. 547. Ὅτι δὲ τῆς βουλῆς προ-ἠδρευον πρυτάνεις οὐδαμοῦ μνημονεύεται. Ὁ εὐρισκό-μενος ὁμῶς εἰς ἐπιγραφὰς βούλαρχος (C. I. 3201 Παραβ. καὶ Mionnet III. 946. Σμυρναίων βούλαρ-χος.) θεωρεῖται ὡς πρύτανις καὶ τῆς βουλῆς πρόε-δρος. Ὑπῆρχε προσέτι καὶ ἐπιμήνιος τις (Boeckh εἰς C. I. 3137 καὶ Hermann Cottesd. Alt. 9. 11. 14 καὶ ἀλλαχ.), ὅστις φαίνεται, ὅτι ἦτο μηνιαῖος ἱερο-ποιός (λατιν. Sacrificulus).

Φαίνεται, ὅτι μεταξὺ ὄλων οἱ Σμυρναῖοι, μάλιστα εἰς τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους, ἐκαυχῶντο ὡς πρῶ-τοι τῆς Ἀσίας καὶ διὰ τοῦτο ἤριζον συχνὰ καὶ πρὸς ἄλλας πόλεις, πρὸ πάντων δὲ πρὸς τὴν Πέργαμον καὶ Ἐφεσον (Ἀριστείδ. περὶ Ὀμονοίας. Spanheim de usu et. pr. σ. 884. καὶ ἀλλ. Παράβ. καὶ Δίων. Χρυσός. Λόγ. 34. »Εἰ Σμυρναῖοι πρὸς Ἐφεσίους ἐρί-ζουσι, ἢ περὶ ὄνου σκιάς, φασί, διαφέρονται.« Ὀνομάζετο λοιπὸν ἡ πόλις ὄχι μόνον κόσμος τῆς Ἰωνίας (C. I. 3191. ἐπὶ Σεπτ. Σεβήρου καὶ συχνά-κις εἰς τὰς ἐπιγραφ.), καὶ ὀφθαλμὸς τῆς Ἀσίας (Ἀριστείδ. Μον. ἐπὶ Σμ. I. σ. 428) καὶ μητρόπολις (C. I. 3197 καὶ 3204). ἀλλ' ἐπὶ τῶν νομισμάτων ἀ-ναγινώσκειται »καὶ Σμυρναίων πρώτων Ἀσίας« (Mi-onnet. 1340 καὶ C. I. 3204 καὶ ἐξ.) Ἀλλὰ τοῦτο ἀ-νοιστέον εἰς τοὺς ἀγῶνας, εἰς τοὺς ὁποίους μόνον ἡ πόλις αὕτη εἶχε τὴν προεδρίαν (ἴδ. Tittmann Gr. Staatsverf. σελ. 742 Krause Olympia σελ. 225).

Διὰ ταύτην δὲ τὴν λαμπρότητα αὐτῆς ἐζήτουν τὴν φιλίαν τῆς πολλῶν πόλεις. Τῶν Ὀμονοιῶν λοιπὸν, ἅς

συνέδεσε πρὸς ἄλλας πόλεις ἔχομεν πλείστας ἀπο-δείξεις ἐπὶ τῶν νομισμάτων, ἤγουν πρὸς τοὺς Ἀθη-ναίους (Mionnet III. 1199 καὶ ἀλλαχ.) Ἐφεσίους, Φι-λαδελφεῖς, Περγαμηνούς καὶ Ἐφεσίους (III. 1261), Σαρ-διανούς, Νικομηδεῖς, Λακεδαιμονίους, Περγαμηνούς μό-νους, Θυατειρηνοὺς, Τραλλιανούς, Περινθίους (III. 1430 καὶ ἀλλαχ.), Χίους, Ἴεραπολίτας (III. 1430), Ἀσιανούς. Καὶ μὲ τοὺς Κλαζομενίους, εἶχον στενὴν φιλίαν, ὡς γίνεται δῆλον ἐκ τῆς κολοβωμένης ἐπιγραφῆς (C. I. 3184): ὅθεν ὁμῶς ἐξάγεται, ὅτι οἱ Κολοφώνιοι παρεῖχον δικα-στὰς εἰς τοὺς Σμυρναίους.

Ἀποικίας οἱ Σμυρναῖοι δὲν ἐξέπεμψαν. Τινὲς ἀπατη-θέντες ἀπὸ νόμισμά τι τῶν Ἀμαστριανῶν, τὸ ὁποῖον πα-ρίστανε τὸν Ὀμηρον καὶ τὸν ποταμὸν Μέλητα μὲ ἐπι-γραφὴν Μέλης, ἠθέλησαν ν' ἀποδώσωσι τὴν ἀρχὴν τῆς τῶν Ἀμαστριανῶν πόλεως εἰς τοὺς Σμυρναίους. Ἐπει-δὴ ὁμῶς εἰς ταύτην τὴν πόλιν ἀποδίδουσιν οἱ συγγρα-φεῖς διάφορον ἀρχὴν, δικαίως ὁ Σπαρχέμιος ἐσυμπέρα-νευ, ὅτι τοῦτο ἀνοιστέον εἰς τὴν πρὸς τὸν Ὀμηρον κλι-εῖν τῶν Ἀμαστριανῶν.

ΙΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ.

Βικὼν τῆς καλῆς οἰκίας ἐπὶ παιδαγωγικῆν ἐποῆν.

Οἰκία ὀνομάζεται ὄχι μόνον τὸ ἄφροισμα ἔλων τῶν οἰκογενειακῶν σχέσεων, μεταξὺ τῶν ὁποίων αὐξάνει καὶ ἀκτρέφεται παιδίον τι, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀναγκαία ἐκείνη εἰς τὴν ἀνθρωπότητα κοινωνία, ἐν ἣ συνάπτονται πρόσωπα μετ' ἀλλήλων ἀμέσως ἢ ἐμμέσως δια τοῦ γάμου, ὡς ἀρχῆς καὶ βάσεως αὐτῆς. Ἡ κοινωνία αὕτη εἶνε ἡ πρώτη εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος, ἢ φυσικωτάτη διὰ τὴν διαρκῆν τοῦ γένους, ἐπὶ τῆς ὁποίας στηρίζεται, ἢ μονιμοτάτη διὰ τὸν δεσμὸν τῆς ἀγάπης, τῆς καθαρωτάτης ἔλων τῶν ἀνθρωπίνων ὀρμῶν, ἢ οὐσιωδεστάτη διὰ τοὺς ἔλους ἀνθρωπίνους σκοποὺς καὶ τὸν προορισμὸν αὐτὸν τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ οἰκία εἶνε βάσις πάσης ἀναπτύξεως τοῦ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἀνθρωπίνου, ἐστία, τῆς ὁποίας τὸ φῶς καὶ ἡ γλυκεῖα θερμότης ἐκτυλίσσει τὰ ἐν ἡμῖν εὐγενῆ σπέρματα, φυτῶριον, ὅπου τρέφονται καὶ αὐξάνουσι τὰ τρυφερὰ φυτὰ, μέχρις οὗ γίνωσιν ἱκανὰ νὰ ὑποφέρωσι τὸν ἐλεύθερον ἀέρα, καὶ ὅπου εἰς ψυχρὰς νύκτας ἢ ὥρας τοῦ ἔτους εὐρίσκουσι σκέπην καὶ περίθαλψιν.

Ἐπὶ τῆς οἰκίας στηρίζεται καὶ ἡ πολιτεία αὐτή, ἣτις ἀναγνωρίζουσα τοῦτο τιμᾶ, περιποιεῖται καὶ προστατεύει αὐτήν. Ἡ ἱστορία τῶν πολιτειῶν μᾶς διδάσκει, ὅτι τότε μόνον αὐταὶ ἔπασαν εἰς παρακμὴν, ἔταν διὰ τῆς διαφθορᾶς τῆς οἰκίας ἀπώλεσαν τὸ στῆριγμα τῶν. Τούναντίον ἡ αὐ-

τῆ ἱστορία προσφέρει ἐνίοτε τὸ ὠραῖον παράδειγμα, ὅτι ἡ ἀδιάφθορος μείνισα οἰκία ἔσωσεν ἀπὸ τὸν ὀλεθρὸν τῆς τὴν πίπτουσαν πολιτείαν. Τὸ σιδηροῦν σκῆπτρον Ναπολέοντος τοῦ Α'. δὲν ἠδυνήθη νὰ μείνῃ, ὀμηρικῶς εἰπεῖν, δι' ἄλλο ἄφθιτον, εἰμὴ, διότι οὗτος ἐπ' ἐσχάτων εἶχε περιφρονῆσει καὶ καταπιέσει πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως τὴν οἰκίαν.

Ἡ οἰκία ὅμως, ὡς εἶνε οὐτιώδης διὰ τὸν ἀνθρώπον ἐν γένει καὶ διὰ τὴν πολιτείαν ἐν μέρει, οὕτω καὶ διὰ τὴν ἀγωγήν καὶ τὴν σχολήν. «Τὸν καιρὸν γνωρίζομεν ἐκ τοῦ ἀνέμου, τὸν δεσπότην ἐκ τῶν δούλων, τὸν δὲ πατέρα ἐκ τῶν τέκνων». Πᾶτα παιδεῖα, λέγει ὁ Γερμανὸς Keul, ἀρχίζει ἀπὸ τὴν οἰκίαν τοῦ ιδιώτου καὶ ἐξ αὐτῆς διαδίδεται ἀπώτερον.» Καὶ τῷ ὄντι, ἂν ἡ οἰκία ἦτο, ὡς ἔπρεπε νὰ ἦνε, ὁ κόσμος ὅλος, ἡ πολιτεία καὶ ἡ σχολὴ ἠθελον εἶσθαι εἰς καλητέραν κατάστασιν. Κατὰ δυστυχίαν ὅμως δὲν εἶνε, καὶ διὰ τοῦτο ταῦτα συμπάσχουσι μετ' αὐτῆς διὰ τὴν ἀμοιβαίαν ἐπίδρασιν. Αἰτία ἄρα τῆς διαφθορᾶς τῶν τέκνων εἶνε συνήθως αὐτοὶ οἱ γονεῖς, οἵτινες τότε παραδίδουσι αὐτὰ εἰς τοὺς παιδευτὰς, ὅταν ἤδη συμπληρωθῇ ἡ διαστροφή των. Καὶ εἰμπορεῖ τις νὰ εἴπῃ χωρὶς φόβον νὰ σφάλῃ, ὅτι ἐξαιρουμένων ὀλίγων οἰκιῶν ἐξ ἔλων τῶν ἄλλων πηγάζει μόνον δυστυχία καὶ κακοδαιμονία εἰς τὴν πολιτείαν. Εἰς τὴν μίαν μεταχειρίζονται τὰ παιδιά τόσον αὐστηρὰ, ὥστε τὰ κάμνουσι ν' ἀποστρέφονται πᾶν καλόν, εἰς τὴν ἄλλην τὰ μεταχειρίζονται μὲ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τυφλήν, οὕτως εἰπεῖν, ἀγαπῆν, ὥστε φθείρεται ἐν αὐταῖς πᾶσα δύναμις, ὡς διὰ τῶν πολλῶν σακχαρικῶν οἱ ὀδόντες. Ἐδῶ δὲν φροντίζει τις περὶ αὐτῶν ἔλην τὴν ἡμέραν, ἐκεῖ ἀπὸ πρωίας μέχρι ἐσπέρας χειραγωγοῦνται ὑπὸ τροφῶν καὶ τιθῶν. Ἐδῶ στολιζονται καθημερινῶς ὡς κόραι (κοῦκλαι), ἐκμαίνονται, καὶ ἀποματαιοῦνται, ἐνῶ ἐκεῖ παρημελημένα καὶ

βακένδυτα κείνται εἰς τὸν ῥύπον καὶ τὴν ἀκοσμίαν καὶ γάνουσι πᾶσαν αἴτθσιν τοῦ καλοῦ καὶ τῆς τάξεως. Ἐδῶ ἀκράζονται καὶ βλέπουσιν ὅλα, ἕως καὶ αὐτὰ τὰ αἰσχίστα, ἐκεῖ ὅλα ἐν τῇ οἰκίᾳ εἶνε κεκαλυμμένα καὶ μυστηριώδη. Ἐδῶ πηγάζει ἡ ἀθλιότης ἐκ τῆς πενίας, ἐκεῖ ἐκ τοῦ πλοῦτου τῆς οικογενείας. Καὶ ποῦ δύναμαι ν' ἀναφέρω ὅλας τὰς ἐλλείψεις τῆς οἰκίας, δι' ἃς πολλοὶ παιδαγωγοὶ καὶ φίλοι τῆς ἀνθρωπότητος ἐσπέναζαν καὶ στενάζουσι μέχρι τῆς σήμερον; Ἀλλὰ καὶ τὰ ὀλίγα ταῦτα, νομίζω, ἀρκούσι νὰ δείξωσιν εἰς τὸν καθένα, ὅτι τοιαύτη οἰκία καὶ οἰκιακὴ ἀγωγή δὲν εἶνε ἐκ τῶν πολλὰ εὐκαίων εἰς τὴν σχολὴν.

Ἐποῖα πρέπει νὰ ᾔνη λοιπόν; — Ἰδοὺ ἀναγνώσται.

Ἄν ὡς πρὸς τοῦτο ἐρωτήσωμεν τοὺς περὶ παίδων ἀγωγῆς κάλλιον φιλοσοφῆσαντας βιβλίουσας Γερμανούς, πρῶτον χαρακτηριστικὸν γνώρισμα οἰκίας, δυναμένης νὰ θεωρηθῇ καλὴ ὑπὸ παιδαγωγικὴν ἔποψιν, εἶνε ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ, ὅστις εἶνε ἡ ἀρχὴ πάσης σοφίας καὶ παιδείσεως. Τοῦτον πρέπει νὰ ἐμπνεύσῃ πρῶτον εἰς τὴν ἀθῶαν καρδίαν τῶν παίδων αἱ τρυφερῶς ἀγαπῶσαι αὐτοῦ μητέρες, οἱ σοβαρῶς ἀγαπῶντες αὐτοὺς πατέρες, ὅχι διὰ ψιλῆς ἀπομνημονεύσεως ῥητῶν ἀγιογραφικῶν ἢ ἁσμάτων ἐκκλησιαστικῶν, τὰ ὅποια δὲν νοῦσι παντάπασι, ἀλλὰ διὰ τῆς διεγέρσεως ἰδεῶν περὶ ἐνὸς Θεοῦ δημιουργοῦ, προνοητοῦ καὶ συντηρητοῦ τοῦ παντός, Θεοῦ παναγῆτου, πανσόφου καὶ παντοδύναμου, ἐκ τῶν ἐν τῷ βίῳ τῶν παίδων συμβαμάτων καὶ ἐκ παραδειγμάτων τῆς ἱερᾶς Ἱστορίας. Κεραυνοὶ π. χ. ἐνσκήψας ἀποδεικνύει κάλλιον τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ θάνατος συγγενικὸς παροτρύνει μᾶλλον πρὸς τὴν ταπεινοφρονύνην παρὰ τὴν μακρὰν ἐπιστημονικὴν ἀνάπτυξιν δι' ἐπιφορὰς λόγων, τοὺς ὁποίους δὲν δύναται νὰ χωρήσῃ ὁ νοῦς τῶν παίδων.

Ὡς δεῦτερον γνώρισμα τοιαύτης οἰκίας, ὅποια ἐξε-

τέθη ἀνωτέρω, εἶνε ἡ ἠθικότης, ἡ ἀνύψωσις δηλ. τῆς ἰδέας τοῦ καθήκοντος ὑπεράνω τῆς φιλαυτίας. Αὕτη εἶνε καρπὸς τῆς ἀγάπης. Ὅτι δὲ ἀνευ ἠθικότητος ἐν τῇ οἰκίᾳ ἡ ἀγωγή εἶνε πρᾶγμα ἀκατανόητον, συνάγεται πρὸ πάντων ἐκ τοῦ ὅτι ἡ ἀνάπτυξις αὐτῆς ἐμπεριλαμβάνεται εἰς τὸν σκοπὸν τῆς ἀγωγῆς καὶ ἐκ τοῦ ὅτι καὶ αὕτη ἡ θεοσέβεια ἀνευ ἠθικότητος εἶνε μόνον λέξις διάκενος.

Ἐν τῇ καλῇ οἰκίᾳ τρίτον πρέπει νὰ ἐπικρατῇ καλὴ διοικήσις. » Κακὴ διοικήσις ἐν τῇ οἰκίᾳ, λέγει ὁ I. Φάλκιος, κακὴ διοικήσις ἐν τῇ πολιτείᾳ«. Διὰ τί; — Διότι ἡ κακὴ τῆς οἰκίας διοικήσις ὅχι μόνον παραβλάπτει τὴν κατ' οἶκον ἀγωγήν, ἀλλὰ παρεμποδίζει καὶ τὴν ἐν τῇ σχολῇ, ἂν δὲν καθιστᾷ αὐτὴν ὅλως ἀδύνατον. Ὅταν δὲ δὲν ἐπικρατῇ ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ τῇ σχολῇ καλὴ διοικήσις, πόθεν ἔχει νὰ λάβῃ αὐτὴν ἡ πολιτεία; Τὴν ἐν τῇ οἰκίᾳ διοικήσιν πρέπει νὰ ἔχη ἐξάπαντος ὁ πατήρ· ἂν δὲ ἔχη αὐτὴν ἄλλος τις, τότε εὐρίσκεται εἰς τὰς ὁποίας δὲν ἀνήκει χεῖρας. Νοῦς καὶ λόγος, σοβαρότης καὶ σύνεσις, ἀδιάσειστος εὐστάθεια, ἥτις ὅμως πρέπει νὰ ᾔνη ἐλευθέρᾳ πίσεως ἰσχυρογνωμοσύνης, ἀξιοπρέπεια καὶ ἡ εἰς ὅλα τὰ καλὰ προήγησις, αὗται εἶνε αἱ ἰδιότητες, τὰς ὁποίας πρέπει νὰ ἔχη πᾶς οἰκοδεσπότης, ἂν θέλῃ νὰ διοικῇ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς ἰδίας οἰκίας. Εἰς τὴν οἰκοδέσποιναν ἀνήκει κατὰ τοσοῦτον μόνον ἡ διοικήσις, καθ' ὅσον εἶνε σύμφωνος μετὰ τὸν οἰκοδεσπότην. Παιδες δὲ δὲν συγχωρεῖται διόλου νὰ προστάσσωσιν. Ἡ χειρίστη διοικήσις, ἂν καὶ ὅχι σπάνια, εἶνε, ὅταν διοικῶσι τὴν οἰκίαν οἱ παῖδες.

Δραστηριότης, ἐργασία καὶ ἐπιμέλεια ἃς καταφαίνεται εἰς πᾶν ὅ,τι γίνεται χάριν τῆς οἰκίας. Ἡ ἀρχὴ αὕτη ἰσχύει ἰδίως ὡς πρὸς τοὺς παῖδας. Διότι ἡ δραστηριότης γυμνάζει καὶ ἀναπτύσσει τὰς δυνάμεις καὶ

εἶνε αὐτὸ τοῦτο μέσον ἀγωγῆς. Ἡ ἐργασία διευθύνει τὸ πνεῦμα εἰς σπουδαίας προθέσεις καὶ δὲν δίδει χώραν εἰς τὴν μαλθακότητα. Ἡ ἐπιμέλεια κάμνει τὸν παῖδα προσεκτικόν, περιεσκεμμένον καὶ ἀκριβῆ, καὶ προξενεῖ χάραν διὰ τὴν καλὴν τοῦ ἔργου ἐκβασιν. Ἐκτὸς τούτου ὅλα ταῦτα ὁμοῦ ἀποτρέπουσιν ἀπὸ τὸ κακόν· διότι ἡ ἀργία εἶνε μήτηρ τῆς κακίας. Εἶνε πολὺ ἀξιόλογον πρᾶγμα νὰ συνειθίζωμεν τὰ παιδιά εἰς τὴν ἐργασίαν. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν ὑγείαν, δὲν πρέπει νὰ στενοχωρῶνται καὶ φοβῶνται τόσο οἱ γονεῖς. Εἶνε ἀξιοθαύμαστον πόσον τὰ παιδιά δύνανται νὰ ἐργάζωνται χωρὶς βλάβην, ὅταν μόνον κάμνωσι τοῦτο μὲ εὐχαρίστησιν. Κλίσις καὶ ἀγάπη πρὸς τι κάμνει τὸν κόπον ἀνεπαίσθητον.

Ἄς βασιλεύη ἔπειτα ἐν τῇ οἰκίᾳ τάξις. Ὅτι ἕκαστον μέλος τῆς οἰκογενείας ἐκτελεῖ τὸ καθήκον του ἐντὸς ὠρισμένης προθεσμίας, ὅτε καὶ ὅπου δεῖ, ἐκ τούτου πηγάζει ἡ τάξις ἐν τῇ οἰκίᾳ. Αὕτη καθιστᾷ τὸν βίον εὐμαρῆ καὶ εὐάρεστον, φέρει τὴν εὐλογίαν εἰς τὴν ἐργασίαν, καὶ δίδει καιρὸν πρὸς προαγωγὴν, εἰς δὲ τὸ πνεῦμα ἐπωφελῆ ἐνασχόλησιν. Ἡ συνήθεια εἰς τὴν τάξιν εἶνε ὄχι μόνον οὐσιώδης διὰ τὴν ἠθικὴν ἀγωγὴν τῶν παίδων, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν σχολὴν. Ὅταν παῖδες λησμονῶσι νὰ κάμωσι τὴν ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐργασίαν, ὅταν ἀντιγράψωσι ἀπὸ ἄλλους, ὅταν δὲν ἔχωσι μεθ' ἑαυτῶν τὰ ἐργαλεῖα διὰ τὴν γραφὴν καὶ Ἰχνογραφίαν, ὅταν δὲν ἐγείρωνται τῆς κλίνης τὴν ὠρισμένην ὥραν, ὅταν προγευματίζωσι καὶ ἔρχωνται ἀργὰ εἰς τὰ μαθήματα, πῶς δύναται καὶ ἡ ἀρίστη σχολὴ νὰ ἐνεργήσῃ εὐεργετικῶς;

Ἡ οἰκία, πρέπει νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν καὶ τὴν καθαριότητα. Αὕτη εἶνε πολυτελής στολισμὸς τοῦ σώματος καὶ οὐσιώδης πρὸς διατήρησιν τῆς ὑγείας. Πολύ

καὶ ἀσθένειαι μόνον ἀπὸ τὴν ἔλλειψιν αὐτῆς προέρχονται. Ἄλλ' αὕτη εἶνε καὶ σημεῖον τῆς καθαριότητος τῆς ψυχῆς. Ἀκάθαρτος ὀφθαλμὸς εἶνε τὸ σύμβολον ἀκαθάρτου καρδίας. Τί ἄλλο εἶνε ἡ κακία, εἰ μὴ ἀκαθαρσία φρονημάτων καὶ βουλημάτων; Πόσον δ' εὐκόλον εἶνε νὰ ριζωθῇ τὸ κακόν τοῦτο ὅπου εἶνε ἀπονεκρωμένον τὸ αἶσθημα τῆς καθαριότητος, καὶ ἐπομένως τῆς αἰδοῦς! Ἐκτὸς τούτου, ἡ καθαριότης εἶνε καὶ πηγὴ ἐνασχολήσεως, καὶ διὰ τούτους τοὺς λόγους πρέπει καὶ ἡ σχολὴ νὰ φροντίζῃ περὶ αὐτῆς. Ἄλλὰ πόσον ἤθελεν εἶσθαι ὀχληρὸν δι' αὐτὴν τὸ ἔργον τοῦτο, ἂν βιάζηται ν' ἀποστέλλῃ εἰς τὴν οἰκίαν τοὺς παῖδας, διὰ νὰ κτενισθῶσι καὶ νιφθῶσι, διὰ νὰ κόψωσι τοὺς ὄνυχας καὶ νὰ καθαρίσωσι τὰ ἐνδύματά των! Δὲν πρέπει ὅμως πάλιν ἡ καθαριότης νὰ ἐκπίπτῃ εἰς ὑπερβολὴν καὶ νὰ κάμνῃ τοὺς παῖδας ἀντὶ φιλοκάλων φιλοκαλλωπιστάς. «Τὰ μεταξωτὰ καὶ τρίχαπτα σβύνουσι τὸ πῦρ τοῦ μαγειρείου».

Καμμία διοίκησις οἰκίας δὲν προκόπτει ἄνευ ὑπακοῆς. Οἱ ἐν τῇ οἰκίᾳ πρέπει ἀναμφιλέκτως νὰ πείθωνται εἰς τὸν οἰκοδεσπότην. Ὅπου τοῦτο δὲν γίνεται, ἡ ἐκλείπει πᾶσα δραστηριότης, ἐργασία καὶ ἐπιμέλεια, ἡ αὐταὶ θέλουσι στραφῆ κατὰ τῆς τάξεως, καθαριότητος καὶ ἄλλων καλῶν προθέσεων τῆς οἰκίας, καὶ οὕτως ἡ μὲν οἰκιακὴ κοινωνία θέλει διαλυθῆ, ἡ δὲ οἰκία θέλει ἐρημωθῆ. Ἰδίως ἡ ὑπακοὴ εἶνε ἀναγκαία εἰς τοὺς παῖδας, οἵτινες δὲν γνωρίζουσιν ἀκόμη τί ὠφελεῖ εἰς αὐτούς, οἵτινες καί, ὅταν ἡλικιωθῶσιν, ἔχουσιν ἀνάγκην αὐτῆς, καὶ δὲν θέλουσιν ποτε δυνηθῆ νὰ μάθωσι νὰ προστάσσωσι, πρὶν μάθωσι νὰ ὑπακούωσιν. Ἐκτὸς τούτου, ἡ ὑπακοὴ εἶνε διὰ τὴν ἠθικὴν ἀνατροφὴν σμὰ τῆς διδασκαλίας καὶ τοῦ καλοῦ παραδείγματος τὸ οὐσιωδέστατον. Τί ἄλλο εἶνε ἡ ἀρετῆ,

εἰμὴ ὑπακοή εἰς τὸν ἐσωτερικὸν λόγον καὶ εἰς τὸ λογικόν; Ἐκ τούτου συνάγεται πόσον πρέπει νὰ προσέχωμεν, διὰ νὰ μὴ γεννηθῇ εἰς τὰς καρδίας τῶν παιδῶν ἡ ψευδὴς ὑπακοή, ἀλλ' ἡ ἀληθῆς καὶ ἠθικῆ. Αὕτη στηρίζεται εἰς τὴν ἀγάπην καὶ ὑπόληψιν τοῦ προστάσσοντος, καὶ εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ἀναγκαιότητος τοῦ ἐσωτερικοῦ νόμου. Ὁ παῖς, ὅστις δεικνύει ταύτην τὴν ὑπακοήν, δὲν ὑποτάσσεται μὲ βίαν ἢ ἀπὸ φόβον τοῦ προστάσσοντος, ἀλλ' ἀπὸ σέβας καὶ ἀγάπην πρὸς αὐτὸν καὶ πρὸς τὸν νόμον, ὅστις λαλεῖ ἐν αὐτῷ. Εὐτυχεῖς οἱ γονεῖς, οἵτινες ἔχουσι τοιαῦτα πειθήνια τέκνα!

Ἐκ τῶν οὐσιωδεστάτων συστατικῶν τῆς καλῆς οἰκίας εἶνε καὶ ἡ ἐπιτήρησις. Αὕτη προσιδιάζει κυρίως εἰς τὴν μητέρα. Διότι αὕτη μένει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κατ' οἶκον. Ὁ ἰχθὺς ἀγαπᾷ τὸ ὕδωρ, τὸ πτηνὸν τὸν ἀέρα καὶ ἡ καλὴ μήτηρ τὴν οἰκίαν. Ἐκτὸς τούτου, ἡ μήτηρ ἔχει φαιδρότερον χαρακτῆρα, πλειότεραν ὑπομονὴν καὶ στοργὴν παρὰ τὸν πατέρα· ἀλλὰ πρὸς τοῦτο εἶνε ἀναγκαῖα παιδεία, ἐπὶ παιδείας στηριζομένη εὐστάθεια τοῦ χαρακτῆρος καὶ γνώσις τῶν σχολικῶν σχέσεων. Μὲ τοῦτο δὲν νοῶ, ὅτι πατὴρ καὶ μήτηρ πρέπει τὰ ἦνε ἐγκρατεῖς τῆς ὅλης Παιδαγωγικῆς· ἀλλὰ τὰ γενικώτερα αὐτῆς, καὶ μάλιστα τῆς σωματικῆς καὶ ἠθικῆς ἀγωγῆς, διότι ἔχουσι ν' ἀναπτύξωσι δυνάμεις καὶ δεξιότητας, ἔπρεπεν ἐξάπαντος νὰ γνωρίζωσιν. «Εἰς ἐκάστην οἰκίαν, φωνάζει μὲ ἀγανάκτησιν διάσημὸς τις παιδαγωγός, εὐρίσκεται ἐν βιβλίον Μαγειρικῆς, καὶ ἐν βιβλίον Παιδαγωγικῆς δὲν ἦτο δυνατόν νὰ εὐρίσκηται; Εἶνε ἄρα γε ὁ ζῶμός καὶ τὸ ὀπτόν πράγματα σπουδαιότερα παρὰ καλῶς ἀνατεθραμμένα τέκνα;» Ὡ! Ἄν οἱ γονεῖς, καὶ μάλιστα αἱ μητέρες, ἐν καιρῷ ἀργίας, ἀντὶ μυθιστορημάτων καὶ ἄλλων ἐπιβλα-

βῶν βιβλίων, ἤθελον ἀναγινώσκει συγγράμματα παιδαγωγικά, ὅποιον εἶνε τὸ πρό τιος καιροῦ ὑπὸ τῆς Σαπφοῦς Λεοντιάδος μεταφρασθὲν σύγγραμμα τῆς K. Necker de Saussure (1) ἤθελον μάθει πολλὰ πράγματα, δι' ἀγνοίαν τῶν ὁποίων σήμερον ἀποτυγχάνει παρ' ἡμῖν ἡ σχολικὴ ἀγωγή, καὶ γίνονται τόσον ἄδικα ἀμοιβαῖα παράπονα. Ἀλλὰ τί νὰ εἶπη τις περὶ τῶν ἀθλίων ἐκείνων γονέων, οἵτινες, χωρὶς νὰ φροντίζωσι διόλου περὶ τῶν τέκνων των, νομίζοντες, ὅτι οἱ διδάσκαλοι εἶνε γλύπται, δυνάμενοι ἐκ τοῦ αὐτοῦ τμήματος τοῦ μαρμάρου νὰ πλάσωσι τώρα μὲν ἓνα Πρίαπον, τώρα δὲ ἓνα Ἀπόλλωνα, ἀπαιτοῦσι νὰ προάξωσιν αὐτὰ διανοητικῶς καὶ ἠθικῶς, ἐνῶ συναναστρέφονται συχνὰ πυκνὰ μὲ ἄλλα παιδία κακοήθη, καὶ δούλους πολλάκις, ἢ διατρίβουσι τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ἡμέρας ἐν ταῖς ὁδοῖς, ὅπου βλέπουσι καὶ ἀκούουσι τὰ αἰσχιστά;

Ἡ καλὴ οἰκία κάμνει καὶ καλὴν τῆς σχολῆς χρῆσιν. Ἀναγνωρίζει τὴν ἀξίαν τῆς καὶ δὲν συγχωρεῖ ἀπουσίας ἀδικαιολογήτους. Ὁ μαθητὴν τέχνην τινά, ἐν μὲν πλειότερον χρόνον κατ' οἶκον πλησίον τῆς μητρὸς παρὰ εἰς τὸ ἐργαστήριον, δὲν θέλει γίνεαι μέγας τεχνίτης εἰς τὸ εἶδός του. Πολὺ ὀλιγώτερον παρατηροῦσι τοῦτο ὡς πρὸς τὴν σχολήν, ἂν καὶ σχετικῶς ἀληθεύη περισσότερον δι' αὐτήν. Διότι ὁ ἀπὼν μαθητὴς ὄχι μόνον στερεῖται τινὰς γυμνασίας, ἀλλ' εἰς τὴν ἐπάνοδόν του εὐρίσκει τοὺς συμμαθητάς του ἀρκούντως προωδευμένους, καὶ τὸ κατ' αὐτόν, τὸ παραλειφθὲν δὲν δύναται τὰ ἀναληφθῆ, καὶ οὕτως ὀπισθοχωρεῖ. Ἐπειδὴ δὲ ὀπισθοχωρεῖ, δὲν προχωρεῖ ἐξίσου μὲ τοὺς ἄλλους. Νέα τις ἀπουσία κάμνει αὐτόν

(1) Ἡ τὰ ἀξιόλογα Παιδαγωγικά ἐγχειρίδια τοῦ K. A. Meiß, καὶ τοῦ K. A. K. Σπαθῆκη.

νά οπισθοχωρήσῃ πλείοτερον. Ἀποβάλλει λοιπὸν πρῶτον τὴν κλίσιν, ἔπειτα τὴν προσοχὴν, καὶ τέλος τὴν ἐπιμέλειαν. Ὁ νοῦς στρέφεται πρὸς ἄλλα πράγματα, ὁ δὲ παῖς ἀπόλλυται διανοητικῶς.

Τὴν πρὸς τὴν σχολὴν ὑπόληψιν ὑποσχάπτουσι πολλὰκις γονεῖς ἀδιάκριτοι. Τοῦτο συμβαίνει διὰ τῆς ἀπερισκέπτου μομφῆς αὐτῆς, παρόντων τῶν παιδῶν. Ὁ μὲν κακίζει τὰ μαθήματα, ὁ δὲ τὴν μέθοδον. Ὁ μὲν θέλει τὴν ἀφαίρεσιν, ὁ δὲ τὴν προσθήκην τοῦ δεῖνος ἢ δεῖνος μαθήματος. Ὁ μὲν διώκει ἐν τοῖς μαθήμασι τὸ χρήσιμον καὶ ὠφέλιμον, ὁ δὲ τὸ τερπνὸν καὶ ὠραῖον. Ὁ μὲν παραπονεῖται διὰ τὴν ὀλιγότητα, ὁ δὲ διὰ τὴν πληθὺν τῶν μαθημάτων. Καὶ ἂν περιωρίζοντο μόνον εἰς τὰ πράγματα, εἶχε καλῶς· ἀλλὰ πολλάκις καταφέρονται καὶ κατὰ τῶν προσώπων, κατὰ τῶν διδασκάλων, τῶν καλῶν διδασκάλων. Πόσον ὅμως τὸ τοιοῦτον βλάπτει, δὲν τὸ λέγω ἐγώ· ἄς τὸ ἀκούσωμεν ἀπὸ τοῦ στόμα τοῦ μεγίστου ἴσως τῶν ἱστοριογράφων τῆς Παιδαγωγικῆς τοῦ αἰῶνος μας, τοῦ Ksrl v. Raumer. Πρὸ πάντων, λέγει, ἐπικρίνουσιν ἢ ἐκφράζονται περιφρονητικῶς ἢ δυσμενῶς κατὰ τῶν διδασκάλων ἀνόητοι γονεῖς, οἵτινες θέλουσι νὰ μεταχειρίζωνται αὐτοὺς ὡς μισθωτοὺς δούλους, ἢ ἀπαιτοῦσι νὰ συμμορφώνωνται οὗτοι μὲ τὰς περιορισμένας τῶν ιδέας καὶ ἰδιορρυθμίας. Ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν παιδῶν κακίζουσι τὴν διδασκαλίαν τῶν, τὴν αὐστηρότητα τῶν, παρατηροῦσι δὲ ὅτι καὶ ὁ μισθός, τὸν ὅποιον λαμβάνουσιν, εἶνε ὑπέρογκος. Καὶ εἰς ἀνθρώπους, περὶ τῶν ὁποίων λέγουσι ταῦτα, εἰς τούτους πρέπει τὰ τέκνα τῶν νὰ ὑπακούωσι, τούτους νὰ ἀγαπῶσι καὶ τούτους νὰ σέβωνται! «Οἱ γονεῖς μου, προσθέτει ὁ αὐτὸς ἱστορικός, ἤθελον νὰ ἐμπνεύσωσιν εἰς ἐμὲ ἀπόλυτον ὑπακοὴν καὶ σέβας πρὸς τοὺς διδασκάλους. Ἀλλὰ μιᾶ τῶν ἡμερῶν

ἔκαμε τὸ φαινόμενον ἀσήμαντον λάθος ὁ πατὴρ μου· ἐκάκισεν ἐπὶ παρουσίᾳ μου τὸν τρόπον, καθ' ὃν ὁ διδάσκαλός μου ἔκαμε τὴν γραφίδα του. Αὕτη ἡ μηδαμινὴ μομφὴ ἔκαμε τὸ πρῶτον νὰ διστάσω περὶ τῆς τελειότητος τοῦ διδασκάλου μου. »

Ἴσως πολλὰι τῶν ἐσφαλμένων τούτων παρατηρήσεων, γινόμεναι μεταξὺ ἡλικιωμένων, ὡς τοιαῦται, δὲν ἤθελον προξενήσει καμμίαν βλάβην. Ἄλ' ὅταν ἦνε παρόντες παῖδες, πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν ὡς δηλητήριοι αὐτῶν καὶ τῶν σχολείων. Διότι, ἐκτὸς τοῦ ὅτι διεγείρουσι τὴν κλίσιν πρὸς τὴν ὀκνηρίαν καὶ τὴν ἀπειθειαν, γίνονται παραίτιοι καὶ ἀγενῶν φρονημάτων· ἐπειδὴ διδάσκουσι νὰ καταφρονῶμεν τὴν πολυμάθειαν καὶ τὴν λεπτοφυῆ διάπλασιν, καὶ νὰ ἐκτιμῶμεν μόνον τὸ ἡδύ, τὸ σαρκικὸν καὶ τὸ ὠφέλιμον, δι' αὐτῆς μολύνονται καὶ οἱ ἄλλοι παῖδες, διακινδυνεύεται ἡ τύχη τῆς σχολῆς, καὶ παρεισάγεται εἰς αὐτὴν ἡ ὀκνηρία καὶ ἡ στάσις.

Ἡ καλὴ οἰκία τέλος δὲν πρέπει ν' ἀποσύρη καὶ πρόωρα τῆς σχολῆς τοὺς παῖδας. Τοῦτο βεβαίως ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματος, τὸ ὅποιον μέλλουσι νὰ ἐκλέξωσι. Μετὰ τὴν ἀνάπτυξιν ὅμως τοῦ νοός καὶ τὴν διάπλασιν τοῦ χαρακτῆρος καταντᾶ τοῦτο ἀπαραίτητον. Ποτὲ ὅμως δὲν πρέπει ν' ἀποσύρωνται τῆς σχολῆς μαθηταὶ μόνον δι' ἀπόκτησιν τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου ἢ διὰ μικρὰν θέσιν. Σκόπιμον ἤθελον εἶσθαι μάλιστα εἰς τὴν τοιαύτην περίστασιν, ὅταν ἡ οἰκία λαμβάνῃ μαθητὴν τινα παρὰ τῆς σχολῆς δι' ὑπηρεσίαν, ν' ἀναφέρηται εἰς αὐτὴν, νὰ ζητῆ πληροφορίας καὶ ἀποδεικτικά, καὶ νὰ μὴ δέχεται τοὺς μὴ συμπληρώσαντας τὸν κύκλον τῶν μαθημάτων τῶν. Ὅταν παῖδες καὶ νεανίσκοι, μέλλοντες νὰ μεταβῶσιν εἰς τὸν βίον ὡς ὑπηρέται ἢ γραμματεῖς ἐμπορικῶν καταστη-

μάτων, ἤθελον ἰδεῖ, ὅτι ἐκείνοι, ἄνευ τῶν ὁποίων δὲν δύνανται νὰ πραγματοποιήσωσι τὰ σχέδιά των, θεωροῦσι τὴν σχολὴν τόσον οὐσιώδη, ἤθελον πρὸς ὄφελος ἑαυτῶν καὶ τῆς τάξεώς των φειτᾶ εἰς τὴν σχολὴν τακτικώτερον, καὶ ἤθελον ἐξέρχασθαι αὐτῆς εἰς τὸν βίον μὲ πλειοτέρας γνώσεις καὶ πλειοτέραν ἠθικὴν διάπλασιν.

Αὕτη εἶνε, φίλοι ἀναγνώσται, ἡ ὅσον ἔνεστι τελεία εἰκὼν τῆς καλῆς οἰκίας ὑπὸ παιδαγωγικὴν ἔποψιν, καὶ ταύτην ὡς ἰδεώδης τι, πρέπει οἱ γονεῖς νὰ προσπαθήσωμεν νὰ φθάσωμεν, ἢ καὶ νὰ πλησιάσωμεν διότι ἐπ' αὐτῆς, ὡς ἐπὶ ἐδραίας βάσεως, ἔπειτα δύναται νὰ ἐπικοδομήσωσι τὰ σχολεῖα, τὰ ὁποῖα προτίθενται ὄχι μόνον νὰ συνεχίσωσι τὸ ὑπ' αὐτῆς ἀρχισθὲν ἔργον τῆς διανοητικῆς καὶ ἠθικῆς τῶν παιδῶν διαπλάσεως, ἀλλὰ καὶ νὰ φέρωσιν αὐτὸ εἰς αἰσιον πέρας. Διὰ νὰ δυνηθῶσιν ὁμῶς νὰ ἐκτελέσωσι τοῦτο τὰ σχολεῖα, πρέπει ὄχι μόνον νὰ συνιστῶνται, νὰ κτίζωνται δηλ. ἀλλὰ καὶ νὰ ἐπιτηρῶνται ἐπιμελῶς καὶ νὰ διατηρῶνται εἰς ἀνθηρὰν κατάστασιν. Τοῦτο εἶνε τὸ συμφέρον τῆς πολιτείας, ἥτις ἐκ τειούτων μόνον σχολείων περιμένει καὶ τοὺς φιλοστόργους αὐτῆς πατέρας, καὶ τοὺς τρυφεροὺς συζύγους, καὶ τοὺς πιστοὺς πρὸς τὸν ἡγεμόνα ὑπηκόους, καὶ τοὺς ἀνυποκρίτους τοῦ θεοῦ λάτρεις, καὶ ἐν γένει τοὺς παντὸς βαθμοῦ καὶ τάξεως χρηστοὺς αὐτῆς πολίτας, δι' ὧν μόνον δύναται νὰ εὐημερήσωσιν αἱ κοινωνίαι καὶ νὰ ἐπιτευχθῇ ὁ πρῶτος καὶ ἔσχατος αὐτῶν σκοπός, ἡ ἐπὶ γῆς εὐδαιμονία.

ΓΕΩΛΟΓΙΑ.

Πετρογραφία.

(Συνέχεια ἰδ. σελ. 63.)

Ὁ φλοιὸς τῆς γῆς, καθ' ὅσον εἶναι γνωστὸν ἡμῖν, συνίσταται ἐξ ὄρυκτων, τὰ ὁποῖα τὸ μὲν εἰς στερεὰς μάζας, τὸ δὲ εἰς μαγὰς καὶ χαλαρὰς σωρεύσεις συνενεῶνται καὶ τοιούτῳ τρόπῳ ἀποτελοῦσιν ἐνταῦθα μὲν πέτρας, βουνούς, ὀλόκληρα ὄρη, ἐκεῖ δὲ μεγάλας πεδιάδας, εὐρείας ἐκτάσεις ἐπιπέδου χώρας. Ταῦτα συγκρίματα ὄρυκτων, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦσιν οὐσιώδες μέρος τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς καλοῦνται πετρώματα.

Εἰς τὴν Γεωγνωσίαν λοιπὸν διὰ τοῦ πετρώματος δὲν δηλοῦσι στερεὰν μάζαν πέτρας, ἀλλὰ καὶ σύστασιν λεπτοῦ ἄμμου ἢ ἀπαλοῦ πηλοῦ, ἐπίσης δὲ καὶ τὰ μᾶλλον ἢ ἥττον εἰς ὄρυκτὴν οὐσίαν μεταβεβλημένα λεῖψανα προτέρου φυτικῆς ἢ ζωϊκοῦ κόσμου, τῶν ὁποίων ἐκεῖνα μὲν ὡς λιθάνθρακες ἢ φαιάνθρακες, ταῦτα δὲ ὡς κογχίτης, ψαμμίτης ἢ κοραλλιώδης τίτανος κατέχουσι πολλάκις οὐ μικρὰν ἔκτασιν.

Ἐκ τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ τῶν ὄρυκτων (ὑπὲρ τὰ 600 εἶδη) τὰ ὁποῖα διδάσκει ἡμᾶς ἡ Ὄρυκτογνωσία, μικρὸν μόνον μέρος λαμβάνει εἰς τὴν σύστασιν τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς. Τοῦτο δὲ γίνεται ἡ ἐνὸς μόνου ὄρυκτοῦ π. χ. ἀνθρακούχου τιτάνου, κατέχοντος τειαύτην ἐπέκτασιν, ὥστε νὰ ὀφείλῃ νὰ θεωρητῆται τοῦτο ὡς πέτρωμα, ἢ δύο ἢ καὶ πλειόνων ὄρυκτων ἐν συνενώσει μετ' ἀλλήλων ἀποτελούντων πετρώματα.

Διαιρέσις τῶν πετρωμάτων.

Τὰ πετρώματα ὡς ἐκ τῆς ποιότητός των διαιροῦνται

1) εις κρυσταλλικά, συνιστάμενα εκ κρυσταλλικῶν ἀτόμων ἢ ἐνίοτε ἐξ ἀφανῶν κρυστάλλων ἐνός ἢ πλειόνων ὄρυκτων. 2) εις ἐρειπιώδη, συνιστάμενα εκ τεμαχίων ἐνός ἢ πλειόνων πετρωμάτων.

Εἰς τὰ κρυσταλλικά πετρώματα ἢ συνένωσις τῶν ὄρυκτῶν μορίων εἶνε ἄμεσος, χημική, εἰς δὲ τὰ ἐρειπιώδη ἔμμεσος, μηχανική. Εἰς τὰ τελευταῖα ταῦτα συνεθίζουσι νὰ συγκαταριθμῶσι καὶ τὰ καλούμενα μανὰ πετρώματα.

Κρυσταλλικά πετρώματα.

Τὰ κρυσταλλικά πετρώματα ὑποδιαιροῦνται 1) εις ἀπλᾶ ἢ ὁμοιομερῆ, συνιστάμενα ἐξ ἀτόμων ἐνός ὄρυκτοῦ. 2) εις μικτὰ ἢ ἀνομοιομερῆ, συνιστάμενα ἐξ ἀτόμων δύο ἢ περισσοτέρων ὄρυκτων.

Τὰ ὄρυκτὰ, εκ τῶν ὁποίων ἀποτελεῖται ἐν ὁμοιομερῆ πέτρωμα, καλοῦνται συστατικά αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ πρὸς τὴν σύστασιν ὠρισμένου ἀνομοιομεροῦς πετρώματος, καὶ ὠρισμένα ὄρυκτὰ εἶναι ἀναγκαῖα ἢ οὐσιώδη, συνεθίζουσι νὰ δηλώσι τὰ τοιαῦτα ὡς οὐσιώδη συστατικά.

Ἄλλὰ, καθὼς εις τὰς χημικὰς συνενώσεις ὕλη τις ἐν μέρει ἢ καθ' ὅλοκληρίαν δύναται νὰ ἀντικατασταθῆ, οὕτως ἀντὶ οὐσιώδους τινός συστατικοῦ ἐμφανίζεται ἐνίοτε ἐν ἄλλο ὄρυκτῶν ὡς ἀναπληρωτικὸν συστατικόν.

Εἰς πολλὰ ὁμοιομερῆ ἢ ἀνομοιομερῆ πετρώματα ἀπαντῶσι συχνότατα ὄρυκτὰ τινα, χωρὶς νὰ λαμβάνωσι μέρος κυρίως εις τὴν σύνθεσιν. Τοιαῦτα ὄρυκτὰ, ἐπειδὴ ἀπαντῶσιν εις τὸ αὐτὸ πέτρωμα κατὰ τὰς διαφορωτάτας χώρας ὡς ἐν συστατικὸν τρόπον τινά, συνεθίζουσι νὰ καλῶσιν ἐπουσιώδη ἢ ἐπίθετα συστατικά.

Ἔφη τῶν κρυσταλλικῶν πετρωμάτων.

Ὁ τρόπος, καθ' ὃν τὰ συγκρίματα τῶν ὄρυκτῶν συνε-

νοῦνται εις πετρώματα, καλοῦνται ὑφή αὐτῶν. Ἐξαρτᾶται δὲ αὕτη ἀπὸ τῆς μορφῆς, τοῦ μεγέθους, τῆς ἀμοιβαίας θέσεως καὶ διανομῆς τῶν ἀτόμων, καθὼς καὶ ἀπὸ τῆς μᾶλλον ἢ ἥττον ἐσωτερικῆς συνδέσεως αὐτῶν.

Κοκκώδης ὑφή.

Κοκκώδη πετρώματα συνίστανται εκ κρυσταλλικῶν μορίων (κόκκων), τὰ ὁποῖα ἀκανονίστως συνδέονται πρὸς ἄλληλα.

Σχιστὴ ὑφή.

Σχιστὰ πετρώματα συνίστανται εκ κρυσταλλικῶν μορίων, τὰ ὁποῖα, ὡς πλακώδη ἄτομα, ὡς φύλλα, φυλλίδια ἢ λεπίδες διαμεμορφωμένα καὶ κατὰ μίαν ὠρισμένην διεύθυνσιν πρὸς ἄλληλα συνδεδεμένα συνείρονται πρὸς ἄλληλα.

Πυκνὴ ὑφή.

Τὰ μόρια τῶν πετρωμάτων δὲν διακρίνονται πλέον μὲ γυμνὸν ὀφθαλμὸν, ἐνίοτε οὐδὲ μὲ τὸν φακόν, ὥστε δὲν δύναται τις νὰ διακρίνη, ἐὰν τὸ πέτρωμα ἦνε ὁμοειδὲς ἢ μικτόν.

Πορφυρώδης ὑφή.

Μάζα εκ λεπτῶν κόκκων ἢ πυκνὴ περικλείει κρυστάλλους, πλάκας, φυλλίδια ἢ κόκκους ἐνός ὄρυκτοῦ ἢ πλειόνων

Ὡλιθώδης ὑφή.

Μάζα εκ λεπτῶν κόκκων ἢ πυκνὴ περιέχει μᾶλλον ἢ ἥττον πολυάριθμα φακοειδῆ ἢ σφαιροειδῆ ἄτομα, ἔχοντα μέγεθος κέγχρου μέχρι πίσου, καὶ συνιστάμενα εκ τῆς

αυτῆς ὕλης μὲ τὸ περιέχον πέτρωμα. Τὰ σφαιρίδια ὑπερπλεονάζουσιν ἐνίοτε τοσοῦτον, ὥστε ψαύονται ἀμοιβαίως. Οὐχὶ σπανίως ἡ ἐσωτερικὴ ὕψῃ εἶναι συγκεντρικὴ καὶ φλοιώδης ἢ ἀκτινωτὴ καὶ ἰνώδης.

Ἀμυγδαλοειδῆς ὕψῃ.

Πετρώματα τινὰ παρουσιάζουσιν, ἐνίοτε πολυάριθμα, μικρότερα ἢ μεγαλείτερα κοιλώματα, τὰ ὅποια ἐπειδὴ ὀφείλουσι τὴν γένεσίν των εἰς φυσαλίδας ἀερίου καλοῦνται φυσαλικά χωραί. Ἐχουσι συνήθως μορφήν ἐπιμήκη ἀπειδῆ ἢ ἀμυγδαλοειδῆ καὶ καλύπτονται πολλάκις ὑπὸ τινος ἰδιχοῦσης βαφῆς ἢ ὑπὸ φλοιῶ διαφόρου εἶδους· ἐνίοτε ἀπαντῶσι καὶ κεχωρισμένοι κρύσταλλοι ὀρυκτοῦ τινος· συνήθως ὁμοίως πληροῦνται ἐν μέρει ἢ καθ' ὅλου ὑπὸ ὀρυκτῆς οὐσίας, τὴν ὁποίαν ἐν γένει ἕνεκα τῆς ἐπικρατοῦσης ἀμυγδαλοειδοῦς μορφῆς ἀμύγδαλα καλοῦσι, τὰ πετρώματα ἀμυγδαλωτά, τὴν δὲ ὕψῃ αὐτῶν ἀμυγδαλοειδῆ.

Βαφὴ τῶν πετρωμάτων.

Τὰ πετρώματα δὲν δεικνύουσι πάντοτε τὸ χρῶμα τῶν ὀρυκτῶν, ἐξ ὧν συνίστανται, ἀλλὰ ἀπλᾶ ἢ μίχτα, χρωματίζονται συχνότατα διὰ τινος ὕλης, διὰ τινος ἐλαφρῶς διανεμημένης οὐσίας. Ἀσφαλτος, γραφίτης, χλωρίτης, ὀξυδιὸν τοῦ σιδήρου προπάντων ἐξασκοῦσι τοιοῦτον τρόπον οὐσιώδη ἐπενέργειαν.

Τῆξις τῶν πετρωμάτων.

Πλεῖστα πετρώματα δὲν εὐρίσκονται πλέον εἰς τὴν ἀρχικὴν κατάστασίν των, ἀλλὰ δι' ἐπενεργειῶν διαφόρου εἴ-

δους ἀπώλεσαν τὰς ἀληθεῖς ὀρυκτολογικὰς ιδιότητάς των. Ἡ συνήθης διαρκῶς ἐνεργοῦσα αἰτία δέον νὰ ἀναζητηθῆ εἰς τὴν ἐνεργὸν ἐπίδρασιν τῆς ἀτμοσφαιρας, ἐξ ἧς προέρχεται ἡ καλυμμένη τῆξις, ἢ ὁποῖα γίνεται καταφανῆς τελευταῖον ἐκ τῆς θρύψεως τῶν πετρωμάτων εἰς ἀραιὰ γεώδη μέρη.

Ἡ τὸν φλοιὸν τῆς ἡμετέρας γῆς περικυκλοῦσα ἀτμοσφαιρα καὶ τὸ ὕδωρ, ἐνεργοῦντα καὶ μηχανικῶς καὶ χημικῶς, πρωταγωνιστοῦσιν εἰς τὴν τῆξιν τῶν πετρωμάτων. Ὅθεν εὐρίσκομεν αὐτά, προπάντων τὰ ἀνομοιομερῆ, εἰς διαφορωτάτας βαθμίδας τῆς τῆξεως ἢ ἀποσυνθέσεως, καὶ ὅσα πλέον προέβησαν αὐτοί, τοσοῦτον δυσκολώτερος εἶνε ὁ προσδιορισμὸς τῶν πετρωμάτων.

Ἀλλοιώσεις τῶν πετρωμάτων.

Ὑπὸ αἰτιῶν διαφόρου εἶδους ἔπαθον πολλάκις πετρώματά τινὰ πολὺ ἀλλοκότους μεταβολὰς τῆς μάξης των, καθόσον ταῦτα τὸ μὲν εἰς ἀπαλῆν, γαιώδη, κρητιδοειδῆ κατάστασιν μετέπεσον, τὸ δὲ εἰς σχωριοειδῆ καὶ ὑελώδη. Τὴν πρώτην περίστασιν ἀπαντῶμεν εἰς τὰ προσκείμενα τοῖς ἠφαιστείοις, ἐνθα διαρκῶς ἀναθρῶσκοντες ἀτμοὶ ἐπέφερον τοιαύτας μεταβολὰς· ἡ δὲ δευτέρα περίπτωσις ἀπαντᾷ εἰς ἀναφλέξεις ἀνθράκων, ἐνθα ἕνεκα τῆς μεγάλης θερμότητος τὰ πετρώματα, τὰ ὅποια συνοδεύουσι τοὺς ἀνθράκας, ἔπαθον τοιαύτας ἀλλοιώσεις.

Μεταβάσεις τῶν πετρωμάτων.

Λέγουσι περὶ πετρώματός τινος, ὅτι μεταβαίνει εἰς ἄλλο, ἐὰν κτᾶται τοὺς χαρακτῆρας τούτου. Τοιαῦτα μεταβάσεις γίνονται καὶ εἰς ὀμειδῆ καὶ εἰς ἀνομοιοειδῆ

πετρώματα, πρὸ πάντων εἰς τὰ τελευταῖα καὶ δὴ ἡ διὰ μεταβολῆς τῆς ὑφῆς ἢ τῶν οὐσιωδῶν συστατικῶν.

Διάγνωσις τῶν πετρωμάτων.

Ἡ διάγνωσις καὶ ὁ προσδιορισμὸς τῶν πετρωμάτων, ἐὰν ᾖ ὁμοειδῆ, παρέχει ὀλιγωτέρας δυσκολίας ἢ, ἐὰν ᾖ μίχτα, καὶ μάλιστα, ἐὰν ἡ ὑφή αὐτῶν ᾖ πυκνὴ ἢ κατὰ τὸ φαινόμενον ὁμοειδῆς. Ὅθεν ἀπαιτεῖ ἡ διάγνωσις μίχτων πετρωμάτων ἀκριβεστέραν γνῶσιν τῶν ὀρυκτῶν ἐκείνων, τὰ ὁποῖα παρετήρησαν μέχρι τοῦδε ὡς συστατικά.

Ὄρυκτολογικὴ διάγνωσις.

Εἰς τὰ μίχτα πετρώματα πρόκειται κυρίως περὶ ἐπιγνώσεως καὶ διακρίσεως τῶν συστατικῶν κατὰ τὰς μορφολογικὰς καὶ φυσικὰς ιδιότητάς των. Τοῦτο εἶνε ἥττον δύσκολον εἰς ὅλα τὰ πετρώματα, τὰ ὁποῖα παρίστανται ἐναργῶς ὡς μίχτα, ἐπειδὴ ἐν τούτοις τὰ ἄτομα εὐκόλως γινώσκονται. Ἄλλως ἔχει τὸ πρᾶγμα εἰς πετρώματα, τῶν ὁποίων ἡ ποιότης τῆς μάζης εἶνε λεπτοκοκκώδης ἢ πυκνὴ. Ἐνταῦθα χρησιμεύει ὡς βοήθημα πρὸς ἐξεύρεσιν συστατικῶν τινῶν ὁ φακὸς ἢ, ἂν δὲν ἐπαρκῆ οὗτος, τὸ μικροσκόπιον.

Χημικὴ διάγνωσις.

Ἐπὶ μικρῶν τεμαχίων πετρώματος ἐπιχειροῦνται ὄλαι ἐκεῖναι αἱ βάσανοι, αἱ ὁποῖαι ἐφαρμόζονται καὶ ἐπὶ ἀπλῶν ὀρυκτῶν, ἐξετάζεται δηλ. τὸ τηκτὸν αὐτῶν, τὸ ὑπάρχον ὕδωρ καὶ ἡ πρὸς τὰ ὀξέα σχέσις.

(Ἐπεται συνέχεια)

ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ κ. τ. λ.

(Συνέχεια τοῦ σελ. 410.)

Δὲν λείπει οὐδὲ διάκρισις τῶν τάξεων ἐν τῇ τραπέζῃ. Αὕτη ἀπαντᾶται σχεδὸν παρὰ πᾶσι τοῖς ἔθνεσι, καὶ αὐτοῖς τοῖς ὠμοτάτοις, καὶ παρατηροῦσι μὲ ἀυστηρότητα, ὥστε μόνον ἴσοι κατὰ τὸν πλοῦτον, τὸ γένος καὶ τὸ ἀξίωμα συντρώγουσι. Κατωτέρω θέλομεν ἰδεῖ, ὅτι καὶ δεῦλοι εἶνε τόσοι ὑπερήφανοι, ὥστε δὲν καταδέχονται νὰ συμφάγωσι μὲ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα των: συνήθεια προσιδιάζουσα εἰς τὸ ἄρρεν φύλον ὄλων τῶν ἐθνῶν τῶν Μαύρων, ἐνῶ ἄλλα ἔθνη οὐδέποτε τρώγουσι μόνον, καὶ πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἀνίας κανταντῶσιν εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον. Οἱ Ταγάλοι ἐπὶ τῶν Φιλιππίνων νήσων πρέπει τοῦλάχιστον νὰ ἔχωσιν ἓνα συνδαιτυμόνα καὶ ἐνίοτε συμβαίνει νὰ περιτρέχωσι πολλὴν ὥραν ἕως οὗ εὐρωσιν ἓνα τοιοῦτον. Τόσον μάλιστα τηροῦσι ταύτην τὴν συνήθειαν, ὥστε καὶ ἐνῶ πεινώσιν ὑπερβολικά, δὲν κάθηνται εἰς τὴν τράπεζαν πρὶν εὐρωσιν ἓνα τοιοῦτον.

Οἱ Ταίτιοι ὁμως, οἵτινες ἀγαπῶσι τὴν συναστροφὴν, καὶ εἶνε πολὺ φιλειρηνικοῦ χαρακτῆρος, τρώγουσι μόνοι. Ὅλα τὰ μέλη μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς οἰκογενείας ποτὲ δὲν συντρώγουσι. Δύο ἀδελφοί, δύο σύζυγοι, δύο ἀδελφαὶ καὶ αὐτὸς ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ ἔχουσι τὸ ἰδιαιτερον ἀρτοφόριόν των. Κάθηνται τρία ἕως τέσσαρα βήματα μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων, σρέφουσι πρὸς ἀλλήλους τὰ νῶτα καὶ τρώγουσι χωρὶς νὰ χάσωσιν οὐδὲ λέξιν. Τὸ πρᾶγμα μάλιστα προβαίνει τοσοῦτον, ὥστε ὑπ' ἄλλων παρασκευάζονται τὰ φαγητὰ τῶν ἀνδρῶν καὶ ὑπ' ἄλ-

λων τὰ τῶν γυναικῶν.

Ἡ ζωηρότης πολυπληθοῦς συναναστροφῆς ἐν τῇ τραπέζῃ θεωρεῖται ἐπομένως ὡς σημεῖον ἀγαλλιᾶσεως, καὶ εἰς μεγάλας ἑορτὰς ἠτοιμάζον μεγάλας ἐστιᾶσεις. Ἡ περιφημοτάτη ἐστιᾶσις, τὴν ὁποίαν ἀναφέρει ἡ ἱστορία, εἶνε ἡ τῶν εἴκοσι δύο χιλιάδων τραπεζῶν, μὲ τὴν ὁποίαν ὁ Καῖσαρ ἐφίλευσε τοὺς Γάλλους. Μεγάλα τεμάχια ἐθεωροῦντο ὡς χαρακτηριστικὰ ὑπεροχῆς ἢ τιμῆς καὶ διὰ τοῦτο ἐφήσαν ὀλόκληρον βοῦν, τὸν ὁποῖον παρέθεσαν ἐν τὸς λοπάδος εἰς τι δεῖπνον τοῦ Ἀντωνίου καὶ τῆς Κλεοπάτρας.

Μία τῶν οὐσιωδῶν φροντίδων τῶν ἀγρίων εἶνε ἡ τῆς τροφῆς καὶ ἡ μόνη τῷ ὄντι, ἡ ὁποία ἀπασχολεῖ αὐτοὺς. Ὅλον τὸ ἔθνος τῶν Ἀλγογγινλεναπῶν ἐξήρχετο εἰς τὸ κυνήγιον, ὡς εἰ ἐπορεύετο εἰς πόλεμον καὶ ἠτοιμάζετο πρὸς τοῦτο διὰ μεγάλων ἐστιᾶσεων καὶ δι' ἐπικλήσεως τῶν Θεῶν. Ἐν γένει ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων καὶ παρὰ πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν ἔλαβον τὴν γένεσίν των ἐν ταῖς ἐστιᾶσεσιν αἱ παραδοξόταται ἑορταί. Ἀστεϊότητες καὶ σκῆμματα εἶνε μία τῶν κυριωτέρων διασκεδάσεων τῶν ἀγρίων, καθὼς καὶ τοῦ πολλοῦ ὀμίλου ἐν ταῖς ἡμετέραις πόλεσι, τὸν ὁποῖον δύναται τις νὰ ὀνομάσῃ τοὺς ἀγρίους τῶν ἐξευγενισμένων ἐθνῶν. Ὅσον περισσότεραι ἀνοησίαι καὶ ἀκολασίαι γίνονται ἐν ταῖς ἐστιᾶσεσιν ἀμφοτέρων, τόσον μεγαλητέρα εἶνε ἡ εὐφροσύνη καὶ ἀγαλλίασις.

Ὅταν οἱ Μαλαιῖοι τῆς Μαλαδίβης τρώγωσι μόνοι, ἀποσύρονται εἰς τὴν πλέον ἀπομεμακρυσμένην γωνίαν τῆς οἰκίας, καὶ καταβιάζουσιν ὅλα τὰ παραπετάσματα διὰ νὰ μὴ τοὺς βλέπωσι. Τοῦτο πηγάζει ἀπὸ παναρχαίαν συνήθειαν ἀλλὰ φαίνεται, ὅτι ἐνταῦθα διαδραματίζεται καὶ τι ἄλλο ἔχον σχέσιν πρὸς τὰς περὶ μαγίας ἰδέας, αἵτινες εἶνε διαδεδοσμένοι μεταξὺ τῶν βαρ-

βάρων ἐθνῶν. Διότι φοβοῦνται ὅτι δυνατόν νὰ ᾔνε μαγευμένα τὰ φαγητά. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ παρὰ τοῖς Μαλαιλάμαϊς καὶ τοῖς Τουλάβοις ἕκαστος ἔχει ἴδιον ποτήριον, τὸ ὁποῖον ἐκτὸς τούτου, ἐνῶ πίνει, ποτὲ δὲν ἐγγίζει μὲ τὰ χεῖλη του ἢ μὲ τοὺς ὀδόντας του, ἀλλὰ μὲ κεκλιμένην πρὸς τὰ ὀπίσω κεφαλὴν χύνει τὸ πόμα ἐντὸς τοῦ φάρυγγος.

Ὅταν τὰ κινηγητικὰ καὶ ἀλιευτικὰ ἔθνη ἐπιστρέψωσιν ἐκ τῆς ἀλιείας καὶ τῆς θήρας μὲ ἀφθονον λείαν, συνέρχονται εἰς κοινὴν τράπεζαν, ὅπου ἐπικρατεῖ μεγίστη ἀταξία καὶ ἀκολασία. Ὁ Διόδωρος ἤδη μᾶς διηγεῖται περὶ τῶν ἐν Ἀσία ἰχθυοφάγων τὰς ἀλλοκότους συνήθειας, αἵτινες μὲ μικράς τινας διαφορὰς διατηρήθησαν μέχρι τῆς σήμερον μεταξὺ τῶν ἀγρίων.

Ἡ συνήθεια τοῦ νὰ τρώγωσιν εἰς ἄλλας ὥρας τῆς ἡμέρας καὶ εἰς ἄλλας νὰ πίνωσιν ἀπαντᾶται παρὰ πλείστοις τῶν ἀγρίων λαῶν. Αὕτη πηγάζει ἐκ τῆς ἀνάγκης πολλάκις ἀλλὰ καὶ ὅταν ὑπάρχωσι ποταμοὶ καὶ κρήναι, τηροῦσιν ἐπίσης αὐτήν. Λαοὶ μεταναστεύσαντες καὶ εἰς ἄλλο κλίμα, ἀκολουθοῦσι τὸν αὐτὸν τρόπον τοῦ ζῆν, τὸν ὁποῖον καὶ πρότερον. Οὕτως εὐρίσκαμεν παρὰ διαφόροις λαοῖς τοῖς Βρασιλίας, αἵτινες πρέπει νὰ μετηνάστευσαν, τὴν συνήθειαν, τὴν ὁποίαν τηροῦσιν αὐστηρῶς, τοῦ ν' ἀπέχωσι τῆς τροφῆς, ὅταν πίνωσι, καὶ τῆς πόσεως, ὅταν τρώγωσιν. Οἱ Ἀκράοι καὶ Φεῦέροι δὲν πίνουσιν ἄλλοτε εἰμὴ μετὰ τὸ φαγητόν.

Ὁ ἄνθρωπος ὅστις, οὔτε εὐσχημοσύνην γνωρίζει, οὔτε κοσμιότητος ἰδέαν ἔχει, εὐρίσκεται εἰς μεγίστην ἀμηχανίαν περὶ τοῦ πῶς δύναται νὰ δείξῃ εἰς τοὺς ξενιζομένου φιλίαν ἢ νὰ περιποιηθῇ καὶ εὐχαριστήσῃ αὐτοῦ. Διότι τότε ἐπιβάλλεται εἰς αὐτοὺς τούτο τὸ καθήκον. Παρὰ ταῖς πλείσταις φυλαῖς τῶν Ἀλγογγινλεναπῶν παρקיγεῖ ἀδιακόπως ὁ ξενίζων τοὺς ξενιζομένους νὰ τρώ-

γωσι χωρὶς αὐτὸς νὰ τρώγῃ τίποτε. Παρ' ἄλλαις δὲ φυλαῖς τοῦ αὐτοῦ ἔθνους ἔπρεπεν αὐτὸς νὰ διασκεδάσῃ ἄδων τὴν συναναστροφὴν.

Εἰς τὰ μέρη, ὅπου ὁ πολιτισμὸς ἔκαμε προόδους, θέλει τις νὰ δείξῃ εἰς τοὺς φίλους του ἐμπιστοσύνην. Μεταχειρίζεται αὐτοὺς ὡς συγγενεῖς. Οὕτως ἐπικρατεῖ ἐν τῇ Συνικῇ τὸ ἔθιμον, ὅταν ὁ ξενίζων θέλῃ νὰ φανῇ, ὅτι εἶνε εὐπαίδευτος, ν' ἀποσύρηται, ἐνῶ εὐωχοῦνται, οἱ ὑπ' αὐτοῦ ξενιζόμενοι.

Εἰς τὴν ἀγρίαν κατάστασιν ὅλαι αἱ ἐνδείξεις τῆς φιλίας ἔχουσι χονδροειδῆς τι καὶ ἀκατέργαστον. Παρὰ τοῖς Μογγόλοις πιάνουσι τὸν ξένον ἐκ τοῦ ὠτίου, διὰ νὰ τὸν ἀναγκάσωσι νὰ πῖῃ καὶ θλίβουσιν αὐτόν, ἕως οὗ ἀνοίξῃ τὸ στόμα του, ἔπειτα κροτοῦσι τὰς χεῖρας, καὶ ἀρχίζουσι νὰ χορεύωσι πρὸ αὐτοῦ. Ὅταν ἐορτάζωσι πρὸς τιμὴν τινος, λαμβάνουσι δύο τινὲς ἐκ τῆς συναναστροφῆς ποτήρια, ἄδουσι καὶ πηδῶσι, διὰ νὰ τὰ προσφέρωσιν εἰς τὸν ξένον, τὸν ὁποῖον τιμῶσιν. Ἄλλ' ἐνῶ ἐκεῖνος ἐξαπλόνει τὴν χεῖρα, διὰ νὰ λάβῃ αὐτά, ἀπροσύρονται οἱ δύο χαριεντιζόμενοι καὶ ἀρχίζουσιν ἐκ νέου τὸν ἀστεϊσμόν των. Ἄν δείξῃ δὲ ὁ ἥρωσ τῆς ἐορτῆς μὲ φαιδρὸν πρόσωπον, ὅτι ἐπιθυμεῖ νὰ πῖῃ, τραγωδοῦσι καὶ κροτοῦσι μὲ τοὺς πόδας, μέχρις ὅτου οὗτος κενώσῃ τὸ ποτήριον.

Ὁ κάτοικος τῆς Καμτσάτκας γονυπετεῖ πρὸ τοῦ καθήμενου ξένου του, κόπτει ἐν μέγα τεμάχιον ταρίχου ἐκ θαλασσίου κυνὸς καὶ χώνει αὐτὸ εἰς τὸ στόμα του, ἐνῶ ὡς δαιμονισμένος κραυγάζει « τάνα » ἤγουν λάβε αὐτό. Ὅ,τι ὁ ξένος δὲν δύναται νὰ καταβροχθίσῃ ἢ ἐκχέεται τῶν χειλέων του, κατατρώγει ὁ οἰκοδεσπότης. Ὅταν οἱ κάτοικοι τῆς Καμτσάτκας θέλωσι νὰ φιλιωθῶσι πρὸς τινα πατριώτην των, προσκαλοῦσιν αὐτὸν εἰς τὸ γεῦμα. Ξενίζων καὶ ξενιζόμενος τότε ἐκδύονται εἰς τὴν

ὑπερθερμανθεῖσαν ἰούρτην (καλύβην). Ἐνῶ ὁ πρῶτος καταβροχθίζει τὰ παρατεθημένα αὐτῷ φαγητὰ, διατηρεῖ ὁ ἄλλος τὸ πῦρ. Ὁ ξένος πρέπει ν' ἀπολαύσῃ τὴν ὑπερβολὴν τῆς θερμότητος καὶ τοῦ φαγητοῦ. Δεκάκις πρέπει νὰ παραδοθῇ, πρὶν κηρυχθῇ ἡττημένος· ἀλλὰ τέλος πάντων πρέπει νὰ συμβῇ τοῦτο καὶ δέχεται τὸ νὰ συνδέσῃ μετ' αὐτοῦ φιλίαν. Βραχεῖαν προθεσμίαν ἀγοράζει μὲ δῶρα συνιστάμενα εἰς ἐνδύματα καὶ κύνας. Διότι ὁ ξενίζων ἀπειλεῖ, ὅτι θέλει θερμάνει τοσούτο τὴν ἰούρτην καὶ ὑπερπλήσει τὸν ξενιζόμενον τόσον μὲ φαγητὰ, ἕως οὗ θανατώσῃ αὐτόν. Ὁ ξενιζόμενος ἔχει τὸ δικαίωμα τῆς ἀντεκδικήσεως. Μεταχειρίζεται τὸν ξενίζοντα αὐτόν μὲ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ζητεῖ παρ' αὐτοῦ ἴσα δῶρα. Ἄν ὁ ξενίζων δὲν δεχθῇ εὐθὺς τὴν πρόσκλησιν, διαμένει εἰς τὴν ἰούρτην μέχρις οὗ λάβῃ αὐτήν.

Ὅστις ζητήσῃ τὸν λόγον τούτων τῶν ἀλογιῶν, πρέπει νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι ἐν τούτοις κεῖται εἰδὸς τι δοκιμασίας, ἂν ὁ ἀνὴρ, μεθ' οὗ θέλει τις νὰ συνδέσῃ φιλίαν, δύναται νὰ ὑποφέρῃ πόνον. Ὁ κάτοικος τῆς Καμτσάτκας, ὅστις προσφέρει τὴν δαπάνην τοῦ γεύματος, θέλει νὰ μάθῃ, ἂν οὗτος ὁ ξένος ἔχει τὴν δύναμιν νὰ ὑποφέρῃ χάριν αὐτοῦ τὸν πόνον, ἐνῶ συγχρόνως μεταδίδει εἰς αὐτόν καὶ μέρος τῆς περιουσίας του. Ἐνῶ ὁ ξενιζόμενος τρώγει καὶ πίνει καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ θερμαίνεται πάντοτε ἢ ἰούρτα, ζητεῖ οὗτος ὡς τελευταίαν ἐνδειξιν τῆς πρὸς αὐτόν κλίσεως μέρος τῶν κυνῶν καὶ ἐνδυμάτων του. Ὁ ξενίζων κάμνει τώρα τὰς αὐτὰς φιλοφροσύνας πρὸς τὸν ξενιζόμενον καὶ δεικνύει ἀπὸ μέρους του μὲ πόσον θάρρος δύναται νὰ ὑπερασπίσῃ τὸν φίλον του. Ἐκ τούτου συνάγεται, ὅτι αἱ πλέον ἀλλόκοτοι συνήθειαι ἔχουσι πολλακίς ἀπλοῦστον λόγον.

Ἄφθονία εἰς φαγητὰ καὶ ποτὰ θεωρεῖται ὡς σημεῖον πλοῦτου. Καὶ οἱ βάρβαροι θέλουσι νὰ διακρίνωνται κατὰ τοῦτο. Ἴδου τί κάμνουσι πρὸς ἀπόδειξιν αὐτοῦ οἱ βασιλεῖς τῶν Μαύρων. Ἐνῶ πίνουσι, ἀφίνουσι νὰ ῥέῃ τὸ ἥμισυ μέρος τοῦ φοινικίτου οἴνου ἐκ τοῦ στόματος κατὰ μῆκος τῆς γενειάδος των, καὶ ἀγαπῶσι νὰ κάθηνται ἐν τῷ μέσῳ μικρῶν ῥυακίων οἴνου. Ἡ δὲ ῥυπαρία αὕτη θεωρεῖται παρὰ τούτοις τοῖς ἔθνεσιν ὡς μεγαλοπρέπεια!

Ὅσον ἀλλόκοτοι καὶ ἂν ἦνε αἰένοιαι, τὰς ὁποίας ἔχουσι περὶ καθαριότητος, πηγάζουσιν ἐν τούτοις ἐξ αὐτῶν αἱ παραδοξότεραι συνήθειαι καὶ τὰ ῥυπαρότατα ἔθνη ἐπιτηδεύουσι πρὸς τοῦτο τὴν μεγίστην κοσμιότητα. Οἱ Μαῦροι δὲν φέρουσι εἰς τὸ στόμα τὰ τεμάχια τοῦ κρέατος ἄλλως, εἰμὴ μὲ τὴν δεξιάν. Ἐπειδὴ ἡ ἀριστερὰ εἶνε προσδιωρισμένη διὰ τὴν ἐργασίαν. Εἶνε, προσθέτουσιν, ἀκοσμία νὰ ἐγγίξῃ τις τὸ πρόσωπον μὲ ταύτην τὴν χεῖρα, καὶ θεωροῦσιν ὡς μέγα ἔγκλημα τὸ νὰ προσβάλῃ τις ταύτην τὴν πρόληψιν. Οἱ Μαλαϊλάμαι εἶνε ἐτι περιεργότεροι. Παρ' αὐτοῖς θεωρεῖται ὡς θανάσιμον ἀμάρτημα νὰ φέρῃ τις τὰ φαγητὰ μὲ τὴν ἀριστερὰν χεῖρα εἰς τὸ στόμα.

Ἐπάρχουσιν ἰδέαι δεισιδαιμονίας πολὺ παράδοξοι περὶ τῶν φαγητῶν, καὶ εἰς μόνος καρπός, ὅστις φυσικῶ τῷ λόγῳ ἐνεποίησεν ἀδιαθεσίαν ἢ ἀσθένειαν, ἢ ἐφαρμακεύθη μὲ ὁποιοδήποτε τρόπον ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, πρέπει νὰ φέρῃ σύγχυσιν εἰς τὰς περὶ τούτου ἰδέας· διότι πιστεύουσιν εἰς μαγγανίας καὶ γοητείας καὶ εἶνε ἀδύνατον ν' ἀπαριθμήσῃ τις τὴν πληθὺν τῶν συνηθειῶν, τὰς ὁποίας ἀπαντᾷ τις εἰς ὅλας τὰς χώρας. Ὁ βασιλεὺς μικροῦ Νιγηρικτοῦ κράτους δὲν τρώγει ποτὲ ἐκ τῶν καρπῶν, οἱ ὅποιοι ἀξάνουσιν εἰς τοὺς ἀγρούς αὐτοῦ. Διότι παλαιὰ παράδοσις λέγει, ὅτι θέλουσι γίνεαι ἄκαρποι, ἐὰν

φάγῃ ἐξ αὐτῶν. Φοβοῦνται ἀναμφιβόλως ὅτι κακόνους τις ὑπήκοος δύναται νὰ μαγεύσῃ τὴν συχομιδὴν τοῦ βασιλέως.

Παρὰ τισιν ἔθνεσιν ἐπικρατεῖ ὡς πρὸς τὰ ἀρρῶντα τὴν τροφήν τῶν ἡγεμόνων πολλὴ ἀβροτή· καὶ δεισιδαιμονία συγχρόνως. Εἰς τὸ Ταίτιον ταξίδιον τοῦ ἀρχηγούς, καθὼς καὶ τὰ μικρὰ παιδία· παρὰ δὲ τοῖς Βένδοις, ἔθνεσι τῆς μεγάλης οἰκογενείας τῆς μεταμεδριῆς· Ἀφρικῆς, γευματίζει ὁ βασιλεὺς τοῦ Λαγγου εἰς δύο διακριτικὰς οἰκίας. Εἰς μὲν τὴν μίαν τρώγει, εἰς δὲ τὴν ἑτέραν πίνει.

Οἱ κατοικοῦντες πλησίον τοῦ ποταμοῦ Γαδούνου, οἵτινες ἀνήκουσιν εἰς τὴν αὐτὴν οἰκογένειαν, πίνουσι περιπαθῶς οἰνόπνευμα· ἔταν ὁμως ἐπιβῶτι πλοίου Εὐρωπαϊκοῦ, δὲν πίνουσιν οὐδ' ἓνα σταλαγμὸν, πρὶν λάβωσι δῶρόν τι. Μὲ πολλὴν αὐθάδειαν ἐκφράζονται, ὅτι δὲν πρέπει νὰ φαντασθῇ τις, ὅτι θέλουσι πίνει διὰ μικρὰ πράγματα, ἢ νὰ ἐλπίσῃ, ὅτι θέλουσι λάβει τὴν παραμικρὰν μετ' αὐτῶν ἐπιμιξίαν, ἂν πρῶτον δὲν τοὺς εὐχαριστήσωσιν.

(Ἔπεται συνέχεια.)

Σοφοκλέους Ἡλέκτρα σκ. 1126.

ΠΑΡΑΦΡΑΣΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΑΛΗΝ ΤΟΥ
ΟΡΕΣΤΟΥ ΘΡΗΝΩΔΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΗΛΕΚΤΡΑΣ

τοῦ Σοφοκλέους.

Ἡ μελέτη τῶν ἀριστουργημάτων τῆς Ἑλληνικῆς κλα-
σικῆς ἀρχαιότητος ἔσται ἔσσει πνευματικὴ τροφή ἀτεχνῶς
ὕγιεινὴ καὶ λαμπρὸν τοῦ σπουδαίου κόσμου ἐντρύφημα.
Εἰς ἀπάσας τῶν πεφωτισμένων ἐθνῶν τὰς γλώσσας μετη-
νέχθησαν οἱ θησαυροὶ οὗτοι τῆς Ἑλλ. μεγαλοφυΐας, ἐν αἷς
εἰσιν ἀφειδῶς ἐγκατεσπαρμένοι ἀδάμαντες ἐπιστήμης καὶ
τέχνης, ἐπὶ αἰῶνας ἤδη ἐν τῷ νοητῷ στερεώματι τῆς ἀν-
θρωπότητος περιφανῶς σελαγίζοντες.

Ἡμεῖς ἐν τούτοις οἱ μικροὶ ἀπόγονοι μεγάλων προγόνων
τῶν ἀριστουργημάτων ἐκείνων πάνυ ὀλίγην γνῶσιν ἔχω-
μεν, ὁ δὲ λαὸς ἡμῶν οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ιδέαν ἔχει τῆς
ζωοπαρόχου τροφῆς, δι' ἧς ἐτρέφη ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἀκμῆς
καὶ δόξης ὁ πάλοι Ἑλλ. λαός. Μέγα ὄθεν κενὸν θέλει
ἀναπληρώσει ἢ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀπὸ τινῶν ἤδη ἐ-
τῶν προαγγελθεῖσα Ζωγράφειος Βιβλιοθήκη.

Παραθέτομεν ἐνταῦθα δοκίμιον παραφράσεως ἐνὸς τῶν
λαμπροτέρων τεμαχίων τῆς Σοφοκλείου Μούσης. Πόσον τὸ
θρηνώδημα ἦτο περιπαθὲς ἀποδεικνύει καὶ ἡ ἐν τῷ πρω-
τοτύπῳ ἀνάγνωσις καὶ τὸ ἐξῆς ἀνέκδοτον: ὁ Πῦλος εἰς
τῶν ἐπισήμων ἐν Ἀθήναις ὑποκριτῶν, ὅστις εἶχεν ἀπολέσει
νεαρόν τὸν προσφιλῆ αὐτοῦ υἱόν, πρριστάνων πάντοτε ὡς
πρωταγωνιστῆς τὸ δράμα τοῦτο τοῦ Σοφοκλέους, μετὰ
πασούτου πάθους ἀπήγγελλε τοὺς ἄλλως συγκινητικωτά-
τους τούτους στίχους τοῦ ποιητοῦ, ὥστε τὸ μὲν θέατρον
ἀνελύετο εἰς δάκρυα, αὐτὸς δὲ ἀνέπαυεν οὕτω τὴν ἰδίαν
ἐαυτοῦ λύπην ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ υἱοῦ.

Ω' μόνον μείναν λείψανον ζωῆς περιλημένης
τοῦ ὑπὲρ πάντας τοὺς θνητοὺς φιλάτου μου Ὀρέστου,
ὦ δέμας πολυθρήνητον, ὦ λείψανον οἰκτρὸν!
Πῶς φροῦδαι αἱ γλυκύταται ἐλπίδες τῆς ταλαινῆς
ψυχῆς μου ἀνηρπάσθησαν, ἀφοῦ τοῦ ἀκορέστου
θανάτου βλέπω ἔρμακιον τὸν πρὶν ποτε λαμπρὸν!

Ὀρέστα, ὅταν σώζουσα ἀπὸ στιγμᾶς θανάτου
τὴν προσφιλῆ σου κεφαλὴν, σὲ ἔπεμπον, ὡς ζένον
καὶ ἄγνωστον, μὲ ὀδηγόν, εἰς χώρας ἀλλοτρίας,
ἦσο λαμπρός· ἀλλ' ἤδη φεῦ τὸ μόνον στήριγμά σου
ὁ οἶκος τῶν Πελοπιδῶν, εἰς κόνιν συνηγμένον
ἐλεεινὸν καὶ ἄθλιον κρατεῖ ἐντὸς ὑδρίας.

Ω'! εἴθε νὰ ἐκόπτετο τὸ τῆς ζωῆς μου νῆμα,
ἢ εἴθε νὰ μ' ἐπρόφθανεν ὁ μαῦρος θάνατός σου,
νὰ μὴ σὲ πέμψω ἄγνωστον εἰς ἀπωτάτην γῆν!
Ἴσως καὶ σὺ θὰ ἔκλεισο 'ς τὸ πατρικόν σου μνήμα,
θὰ εἶχες μετὰ τοῦ πατρός, τοῦ δυστυχοῦς πατρός σου,
κοινὸν τὸν τάφον καὶ κοινὴν τὴν στυγεράν σφαγὴν.

Ἀλλὰ τώρα ἐξόριστος μακρὰν τῆς ἀδελφῆς σου
θάνατον εἶδες ἀλγεινόν, καὶ γῆ μεμακρυσμένη
σ' ἐδέχθη, ὅταν ἐπιπτες. Τὸν ἄθλιον νεκρὸν σου
αἱ χεῖρές μου δὲν ἔλουσαν, οὐδεὶς δὲ συγγενῆς σου
τὴν τελευταίαν σου πνοὴν ἐδέχθη, καὶ οἱ ξένοι,
οἱ ξένοι φεῦ! ἐσύναζαν τὴν ἱερὰν σποδὸν σου!

Ἄλλοίμονον ἡ τάλαινα! ἀνωφελεῖς ἐκεῖνοι
οἱ κόποι, οὐς μεθ' ἡδονῆς κατέβαλλον, ὅποτε
κατ' οἶκον σὲ ἀνέτρεφον· οὐδεὶς δὲ συγγενῆς σου
εἰς εὐνοϊαν τὴν τρυφεράν καρδίαν σου ἐκίνει,

οὐδὲ αὐτὴ ἡ μήτηρ σου· καὶ μόνη ἐγὼ τότε
ἀπεκαλούμην ὑπὸ σοῦ μήτηρ καὶ ἀδελφὴ σου.

Πλὴν ὅλα τώρα οἴχονται, ὡσεὶ πνοὴ ἀνέμου,
καὶ μετὰ σοῦ ἐσβέσθησαν αἱ μόναι μου ἐλπίδες.
Οἰκτρῶς ἐσφάγη ὁ πατήρ· ἐμέ δ' αὐτὴν τὰ πάθη
κατέστρεψαν· ἀλλὰ καὶ σύ, Ὁρέστα, ἀδελφέ μου,
εἰς ἄλλην γῆν ἐξόριστος τὸν θάνατόν σου εἶδες!
ἡ εὐτυχία μετὰ σοῦ τοῦ οἴκου μας ἐχάθη!

Ἄ! οἱ ἐχθροὶ τοῦ γένους μας κροτοῦσι τὰς παλάμας,
καὶ μία μήτηρ μαίνεται ἀπὸ τὴν ἡδονὴν τῆς
ἡ μήτηρ τῆς ὁποίας σύ, μ' ἐμήνυες μακρόθεν,
ὅτι θὰ ἔλθῃς τιμωρός, κ' εἰς τὰ πολλὰ δεινά μας
θὰ χύσῃς βάλσαμον. Πλὴν φεῦ! μὲ ὅλην τὴν δργὴν τῆς
τὸν οἶκόν μας κατέκλυσεν ἡ Μοῖρα πολλαχόθεν.

ὦ! δέχθητι λοιπὸν κάμῃ εἰς τοῦτο τὸ ἀγγελίον,
τὴν χῶμα καταντήσασαν δέχθητι εἰς τὸ χῶμα·
θέλω καὶ μετὰ θάνατον μαζὺ νὰ κατοικῶμεν,
ὡς ζῶντός σου καὶ τῶν δεινῶν μετεἶχον τῶν ἀθλίων.
Θέλω νεκρὸν τὸ σῶμά μου μὲ τὸ νεκρὸν σου σῶμα
εἰς ἓνα τάφον, τὸν αὐτὸν νὰ τὰ διατηρῶμεν.

ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΚΑ.

ΓΕΥΜΑ ΕΙΣ ΑΡΑΒΙΚΗΝ ΟΙΚΙΑΝ

ΕΝ ΔΑΜΑΣΚΩ.

Κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν μου (λέγει Γάλλος τις περιηγητής,
ἀντεπιστέλλων τῆς *Révue de l' Orient*) εἶχον ἐκφράσει συ-
χνάκις πρὸς τὸν Ἰβραῖμ τὴν μεγάλην μου ἐπιθυμίαν νὰ
ἐπισκεφθῶ ἅπαξ τὸ ἐσωτερικὸν Ἀραβικῆς τινος οἰκίας,
διὰ νὰ δυνηθῶ νὰ γνωρίσω πλησιέστερον τὰς συνθηκὰς
τοῦ ἰδιοφυοῦς τῶν Ἀράβων οἰκιακοῦ βίου. Ὁ Ἰβραῖμ μὲ
ὑπεσχέθη, ὅτι μετὰ τὴν εἰς Δαμασκὸν ἐπιστροφὴν μας
θέλει προσπαθῆσαι νὰ πληρώσῃ τὴν ἐπιθυμίαν μου. Δὲν
ἐλησμόνησα τὴν ὑπόσχεσίν του καὶ τὴν ὑπενθύμισα εἰς αὐ-
τόν, καθ' ἣν ἡμέραν ἐφθάσαμεν εἰς τὴν πόλιν. Θέλω δώσει
νύξιν εἰς τὴν οἰκογένειάν μου, εἶπεν οὗτος, καὶ ἐὰν δὲν
ἀπαντήσω καμμίαν σπουδαίαν ἀντίστασιν, θέλεις δυνη-
θῆ νὰ γευματίσῃς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀδελφοῦ μου. Ἡ
ἐλπίς, τὴν ὁποίαν μοὶ ἔδωσε, πολὺ μ' ἐχαροποίησε καὶ
ἐξέφρασα πρὸς αὐτόν τὴν εὐχαρίστησιν μου. Μετὰ δύο
ἡμέρας μ' ἐμήνυσε, ὅτι τὴν ἐπιούσαν μὲ περιμένει νὰ
γευματίσω μὲ τὴν οἰκογένειάν του. Ἡ προσδιωρισμένη
ᾠρα ἔφθασε καὶ ὁ Ἰβραῖμ ἦλθε καὶ μ' ἐπῆρε, διὰ νὰ
μὲ ὀδηγήσῃ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ νὰ μὲ
εἰσαγάγῃ εἰς τὴν οἰκογένειάν του.

Ἡ οἰκία, εἰς τὴν ὁποίαν κατῴκει ἡ οἰκογένεια αὐτῆ,
κεῖται εἰς ἓν τῶν ἀπομακρυσμένων μερῶν τῆς πόλεως.
Κλίνας τὴν κεφαλὴν μέχρι τῶν γονάτων ἐμβῆκα εἰς μι-
κρὸν τινα τετράγωνον καὶ μὲ λίθινα καθίσματα (βάθρα)

περικυκλωμένον θάλαμον. Εἰς τοιοῦτους προθαλάμους δέχονται οἱ Μουσουλμάνοι τὰς ἐπισκέψεις, καὶ σπανίως φθάνει τις εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς οἰκίας. Μία εἰς τὸ μέσον τούτου τοῦ θαλάμου κατεσκευασμένη θύρα ἔφε-
 ρεν εἰς τὴν μὲ λευκὰς μαρμαρίνας πλάκας ἐστρωμένην αὐλήν, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁποίας ὑπῆρχεν ὀκτάγωνος δεξαμενὴ μὲ ἀναπηδητικὴν πηγὴν. Δύο στέγαι στοῶν στηριζομένων ὑπὸ κομφῶς ἀψιδουμένης σειρᾶς κίωνων περιέβαλλον αὐτήν. Πρὸ τῆς θύρας, δι' ἧς εἰσῆλθον, ὑπῆρ-
 χε κλίμαξ φέρουσα εἰς τοὺς ἰδιαιτέρους θαλάμους. Τὸ δωμάτιον, εἰς τὸ ὁποῖον μὲ εἶχον ὀδηγήσει, ἦτο στο-
 λισμένον κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν Ἀράβων. Πλατὺ δι-
 βάνι (σοφᾶς) ἐστόλιζε τὴν αἴθουσαν, οἱ τοῖχοι εἰς ὕ-
 φος ἐπτὰ ἢ ὀκτὼ ποδῶν ἦσαν κεκαλυμμένοι μὲ ῥομ-
 βοειδεῖς πλάκας ἐκ φαβεντιανοῦ (faience) καὶ μία εἰς τὸ
 ἔδαφος ἐστρωμένη καὶ μὲ ῥομβοειδῆ ἐπίσης σχήματα
 πεποικιλμένη ψίαθος συνεπλήρου ὅλην τὴν διακόσμησιν.
 Ὁ γέρων, πατὴρ τοῦ Ἰβραῖμ, καὶ ὁ ἀδελφός του, δε-
 καοκταετῆς νέος, ἐκάθηντο σταυροποδητὶ καὶ ἄνευ πε-
 ρικνημίδων ἐπὶ τοῦ διβάν καὶ ἐκάπνιζον μὲ σοβαρὸν
 ὕφος τὸ τσιμποῦκί των. Ὅτε εἰσῆλθον, μὲ διαβεβαίωσιν
 ὁ γέρων, ἀφοῦ μὲ προσεκάλεσε νὰ καθίσω πλησίον του,
 διὰ φιλικοῦ τινος χαιρετισμοῦ, ὅτι τοὺς εὐχαριστεῖ ἡ
 παρουσία μου. Ἀκολούθως μοὶ προσέφερον καφὲν καὶ
 τσιμποῦκι. Ἡ ἐνὸς ποδὸς ὕψος ἔχουσα τράπεζα ἴσα-
 το εἰς τὸ μέσον τῆς οἰκίας. Τάπητες δὲ καὶ προσκε-
 φάλαια ἀντικαθίστων τοὺς δίφρους (καθέκλας).

Μόλις εἶχον παρέλθει ὀλίγα λεπτά καὶ ὁ Ἰβραῖμ ἐνε-
 φανίσθη συνοδευόμενος ὑπὸ τριῶν κομφᾶ ἐνδεδυμένων
 νεανίδων. Μ' ἐπλησίασαν, ἐπίασαν τὴν χειρὰ μου καὶ
 μὲ σέβας τὴν ἠσπάσθησαν. Αἱ δύο ἐξ αὐτῶν ἦσαν ὠ-
 ραῖαι, ἡ δὲ τρίτη ἦτο μᾶλλον χαρίεσσα παρὰ ὠραία.
 Ἡ πρὸς τὸ πυρρὸν ἀποκλίνουσα ὄψις τοῦ προσώπου τῆς

εἶχε θέλητρον τι, οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ καὶ ἡ μέλαινα κόμη
 των ἔδιδον εἰς τὴν ἔκφρασιν τῶν χαρακτηριστικῶν τοῦ
 προσώπου των ἰταμότητά τινα, τὴν ὁποίαν ἐμετρίαζεν ἡ
 χροιά τοῦ μὲ βλεφαρίδας λαμπρὰς περιχαρακομένου χεί-
 λους τῶν βλεφάρων των. Μία εἰς τὸ τέλος τῶν ὀφθαλ-
 μῶν φερομένη λεπτὴ γραμμὴ ἀνεδείκνυεν ἔτι μᾶλλον
 τὸ μέγεθος αὐτῶν. Εἰς τὸ στήθος ἐφόρουν αἱ Κυρίαὶ
 αὐταὶ μικρὰ κυανᾶ ἄνθη. Ἦσαν δὲ καὶ πεποικιλμένα
 (tatoués), ἡ μὲν ἄνωθεν τῆς ῥινόσ, ὅπου αὐτὴ χωρίζει
 τὰς ὀφρῦς, ἡ δὲ ἄλλη εἰς τὴν σιαγόνα. Ἦσαν ἀνυ-
 πόδητοι, οἱ δὲ ὄνυχες τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν των
 ἦσαν μὲ κοκκίνην βαφὴν χρωματισμένοι. Εἰς δὲ τοὺς
 ἀστραγάλους ἐφόρουν βαρέα μετάλλινα ψέλλια. Ὡς κε-
 φαλόδεσμον δ' ἐφόρουν μικρὰν ἐκ κοκκίνου τριχάπτου
 (βελοῦδου) καὶ μὲ χρυσᾶς παρυφᾶς ἐφωδιασμένην μί-
 τραν. Ἐκ τῆς κορυφῆς δ' αὐτῆς ἐκρέματο μέγας βαλα-
 νοειδῆς θύσανος. Μακροὶ καὶ μὲ χρυσᾶ νομίσματα πλεγ-
 μένοι βόξρυχοι συνεπλήρουν τοῦτο τὸ μέρος τοῦ κόσμου.
 Βραχύτατον καὶ ὡς μίτρα πλουσίως μὲ πορφυρὰς ἐφω-
 διασμένον ἐκ τριχάπτου χιτῶνιον ἢ ἐφεστρίς (jaquette)
 ἐχρησίμευεν τρόπον τινα ὡς στηθόδεσμος. Ἦτο δὲ εἰς
 τὸ ἔμπροσθεν μέρος ἀνοικτὸν καὶ ἄφινε τὸν τράχη-
 λον ἀπαρακάλυπτον. Μεταξωτὸν καὶ μ' ἐσχισμένας χει-
 ρίδας ἐπίβλημα ἐφθανε σχεδὸν ὀλίγῳ κατωτέρῳ τῶν
 γονάτων. Εἰς τὰ σκέλη ἐφόρουν μεταξωτὰ σαλβάρια.
 Ὁ δὲ ποὺς ἔμεινεν ἀπὸ τοῦ ἀστραγάλου γυμνός. Πλου-
 σία ζώνη ἐκ Δαμασκηνοῦ ὑφάσματος κατεσκευασμένη
 ἀπὸ χρυσῶν καὶ μέταξων, τῆς ὁποίας τὰ δύο ἅκρα ἐ-
 κρέμαντο, περιέδενε τὴν ὀσφὺν αὐτῶν χωρὶς νὰ τὴν
 σφίγγῃ. Οἱ δὲ γυμνοὶ αὐτῶν βραχίονες ἦσαν μὲ ψέλ-
 λια στολισμένοι.

Ὀλίγα λεπτά μετὰ τὴν ἔλευσιν τούτων τῶν Κυριῶν
 ἐσκεπάσθη ἡ τράπεζα μὲ σχεδὸν μίαν δωδεκάδα πινακίων.

ἄτινα περιεῖχον εἶδος τι ζωμοῦ, πτηνά, κουσκουσοῦ συνιστάμενον ἀπὸ θρυζαν καὶ λεινιασμένον κρέας, βωλάρια (γερμανιστὶ Klösse) ἐψημένα με ἐλαιον καὶ τελιγμένα εἰς κληματόφυλλα· ἐκτὸς τούτου σταφυλλὰς, φοίνικας, ῥόδια καὶ γλυκίσματα. Ὅλα ταῦτα ἐτέθησαν συγχρόνως ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ δὲν ἐλάμβανον μόνον ἓνα φαγητόν, ἀλλ' ἐγέμιζον τὸ πινάκιόν των με φαγητὰ διὰ μιᾶς. Ἦτο ἀληθὴς πολυμιξία (Mischmasch). Ἐν μόνον ἀλλὰ παραμεγάλον ποτήριον πλήρες ψυχροῦ ὕδατος ἐχρησίμευε δι' ὅλους τοὺς συντρώγοντας. Αἱ δὲ χεῖρες ἀνελάμβανον τὸ ἔργον τῶν μαχαιρίων καὶ πειρονίων. Μία μόνη τούτων τῶν Κυριῶν ἐκάθισεν εἰς τὴν τράπεζαν αἱ δὲ ἄλλαι δύο μᾶς ὑπηρετοῦν. Εἶχον λάβει θέσιν πλησίον τῆς ἐντίμου Κυρίας. Ὅλοι ἐλάμβανον τὸ φαγητόν, τὸ ὅποιον ἤθελον, με τὴν χεῖρα ἀπὸ τὸ πινάκιον. Κατ' ἀρχὰς ἐδίσταζα ν' ἀποφασίσω νὰ ἀκολουθήσω τὸ παράδειγμα τῶν συντρώφων μου. Ἀλλ' ἔπειτα ἐνίκησα τὸν δισταγμόν καὶ ἤρχισα καὶ ἐγὼ νὰ κάμω τὸ αὐτό. Ἄν καὶ ἔλα ταῦτα μοὶ ἦσαν γνωστὰ, ἀλλ' ὅμως καταλαμβάνει πᾶς τις τὸ μέγεθος τῆς ἐκπλήξεώς μου, ὅτε ἡ γείτων μου ἠπλωσε τὴν χεῖρα της εἰς τὸ πινάκιόν μου καὶ με μείστην ἀπλότητα ἔλαβεν ἐξ αὐτοῦ ὅ,τι τῇ ἤρεσεν. Ἐμείνα τῷ ὄντι ἐκθαμβος διὰ τὸ θάρρος τῆς κομψῆς χειρὸς, ἣτις με ἤρπασε τὴν ἐνθεσιν (βουκιάν), τὴν ὁποίαν ἐγὼ ἤδη ἤθελον νὰ βάλω εἰς τὸ στόμα μου. Τόση οἰκειότης μοὶ ἐφάνη πολὺ περίεργος. Ὁ φίλος μου παρετήρησε τὴν ἐντύπωσιν, τὴν ὁποίαν ἔκαμεν εἰς ἐμὲ τοῦτο τὸ συμβάν, καὶ ἐζήτησε νὰ ἐξαλείψῃ αὐτὴν διὰ τῆς παρατηρήσεως, ὅτι εἶνε συνήθης αὕτη ἡ ἐλευθερία. Καὶ ἔχω τὸ δικαίωμα, χωρὶς νὰ δυνηθῇ τις νὰ θεωρήσῃ τοῦτο ὡς ἀπρεπές, νὰ κάμω τὸ αὐτό. Ἐκαμα τῷ ὄντι χρῆσιν τούτου τοῦ δικαιώματος, λαβὼν μετ' ὀλίγον ἀπὸ τὸ πινάκιον τῆς γείτονος μου ἐν τεμάχῳ πτηνοῦ (πουλίου), ἀλλ' ἐφρόντισα νὰ μὴ ἐκλέξω

ἐπ' ἀκριβὲς τὸ καλῆτερον.

Ἀλλ' ἔμελλε νὰ ἰδῶ ἐτι περιεργότερα πράγματα. Δὲν εἶχον λησμονήσει ἀκόμη τὴν ἐκπληξιν, εἰς ἣν εἶχε με ρίψει ἡ μελαγχροινὴ γείτων μου, καὶ εἶδον αὐτὴν, ὅτι ἔλαβεν ἀνὰ χεῖρας ποσὸν λεινιασμένου κρέατος καὶ ἔκαμεν ἐν μικρὸν βωλάριον. Δὲν ἠδυνάμην νὰ μαντεύσω τίνα σκοπὸν προετίθετο με τοῦτο, καὶ παρηκολούθουν με περιεργὸν ὄμμα ὅλας τὰς κινήσεις της. Ἀφοῦ ἐτελείωσε τὸ ἔργον της ἀπέκοψε με τοὺς ὀδόντας της μέρος τοῦ βωλαρίου καὶ ἤθελεν ἐπομένως με ὄλην τὴν ἀπλότητα, τὴν ἐνθεσιν, τὴν ὁποίαν ἐκράτει μεταξὺ τῶν δακτύλων της, νὰ τὴν βάλῃ εἰς τὸ στόμα μου. Ἐκπλαγείς διὰ τὸ ἀκατάληπτον τοῦτο σημεῖον τῆς οἰκειότητος, ἐκλίνα τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ ἔρριψα μετὰ στενοχωρίας περιδεῆς βλέμμα ἐπὶ τὸν Ἰβραῖμ, ὅστις ἐξεκαρδίκετο γελῶν. Συνέλαβα τὴν ιδέαν, ὅτι ἡ χαρίεσσά μου Μαύρη ἤθελε νὰ παίξῃ με ἐμὲ, καὶ νὰ διασκεδάσῃ πειράζουσά με. Δὲν ἔκρυφα τὴν ὑποψίαν μου ταύτην ἀπὸ τὸν φίλον μου, ὅστις ὅμως μοὶ ἔκαμε τὴν παρατήρησιν λέγων· « Ἡσυχάσετε, δὲν σᾶς περιπαίξει ὅπως νομίζετε, δεικνύει τοῦναντίον πρὸς ἡμᾶς εὐνοίαν καὶ σέβας, λάβετε με προθυμίαν, ὅ,τι σᾶς προσφέρει. Αἱ γυναῖκες μας δὲν βλέπουσι ποτὲ ξένους, καὶ δὲν γνωρίζουσι τὰς ξένας συνηθείας. Νομίζουσιν, ὅτι πρέπει νὰ μεταχειρισθῶσιν ὑμᾶς ὡς ἡμᾶς. Μετὰ ταύτην τὴν διασάφην ἔλαβον τὸ ἰδιοφυῆς δῶρον, ὄχι ὅμως καὶ χωρὶς νὰ ρίψω κρυφίως ὑποπτον βλέμμα ἐπὶ τὴν χεῖρα, ἣτις μοὶ τὸ ἐπρόσφερον. Εἷς νέος Αἰθίοψ τέλος με μίαν μεταλλίνην λεκάνην πλήρη ὕδατος, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ ἐστιώμενοι ἐβύθουζον τὰ δάκτυλα, καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ἔρριπτον σταγόνας μύρου, περιεφέρετο γύρω τῆς τραπέζης.

Δύο ὥρας σχεδὸν ἐκαθίσταμεν εἰς τὴν τράπεζαν, καὶ κατὰ μικρὸν ἐχώρτασα τὸ ἀραβικὸν γεῦμα ἢ μᾶλλον τοὺς

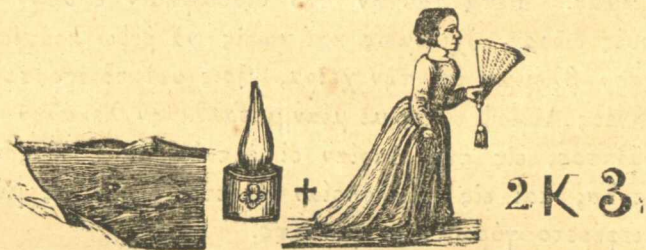
συνδαιτυμόνας. Ἀπαυδήσας ἀπὸ τὸ πολὺ κάθισμα, παρεκά-
λεσα, ἐπειδὴ τὰ γόνατά μου διὰ τὴν κατὰ τὴν ὥραν τοῦ
γεύματος θέσιν σχεδὸν εἶχον κοπῆ, τὸν τόσον φιλοφρόνως
ξενίσαντά με διὰ τὴν ἐλευθερίαν μας. Ἐτοποθετήθημεν ἐπὶ
τοῦ διβάν, ὅπου πάλιν μᾶς προσεφέρθη καρὲς καὶ τσιμπουῖκι.
Τώρα ἤρχισεν ὁ ἐκπληκτικιώτερος θόρυβος, τὸν ὁποῖον ποτὲ
εἰς τὴν ζωὴν μου εἶχον ἀκούσει. Αἱ Κυρίαὶ ἐπεθύμουν νὰ
δώσωσιν, ὅσον τὸ δυνατόν, εἰς τὸν Γάλλον ξένον μίαν τινὰ
ιδεάν τῆς ἐρασιμότητος τῶν γυναικῶν τῶν Ἀράβων, καὶ νὰ
ἐπιθέσωσι τὸν κολοφῶνα εἰς τὴν καλὴν ὑποδοχὴν, τὴν ὑποίαν
μοὶ ἔκαμαν. Ἦρχισαν λοιπὸν μέ ῥαβδίον νὰ κτυπῶσι τό-
σον δυνατὰ ἐπὶ τῆς παραβούκας των καὶ νὰ φάλλωσιν
ἐν τόσον βάρβαρον καὶ ἐχμελὲς ἄσμα, ὥστε ἐκόντευσα νὰ
χάσω καὶ ἀκοὴν καὶ ὄρασιν. Πᾶσα στροφὴ ἔληγεν εἰς δεξυ-
τέραν κραυγὴν, τὴν ὁποίαν καὶ αἱ τρεῖς ὁμοῦ ἐξέβαλλον.
Ἐπειτα ἐκτύπουν πάλιν ἐπὶ τοῦ μονοτόνου ὀργάνου των.

Εἶχον καταντήσει ἀνυπόφοροι, καὶ ἂν τὸ αἰσθημα τῆς
εὐπρεπείας δὲν ἐχαλίνονε τὴν ἀνυπομονησίαν μου, ἤθελα πο-
λὺ τὰς παρακαλέσει νὰ μὴ καταβάλωσι τόσον μέγαν κόπον.

ΑΙΝΙΓΜΑ.

Πτηνὸν εἶμι, πλὴν ἐκτελῶ ταξείδια γενναῖα
εἰς χώρας, εἰς βασιλεία καὶ παλαιὰ καὶ νέα.
Μόνον ἐγὼ πρὸς τοὺς γονεῖς στοργὴν καὶ σέβας ἔχω,
καὶ εἰς ὁμοίους μου μικροὺς βοήθειαν παρέχω.
Τόπος ἐν Λέσβῳ γίνομαι ἑλλείψει συλλαβῆς μου,
βοήθεια καὶ συνδρομὴ δ' ἄνευ τῆς κεφαλῆς μου.

ΓΡΙΦΟΣ.

Λύσις τοῦ ἐν τῷ Γ'. τεύχει αἰνίγματος « Βούσιρις », τοῦ δὲ γρίφου
« Ψυχῆς χαλινὸς ἀνθρώποις νοῦς ».